

20
24

ARVIOINTIKERTOMUS

YLIVIESKAN KAUPUNGIN TARKASTUSLAUTAKUNTA

1.	PUHEENJOHTAJAN KATSAUS	3
2.	TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINTA	4
2.1	Tarkastuslautakunnan tehtävät ja toiminnan tarkoitus	4
2.2	Toimintamuodot	6
2.3	Muu toiminta	6
3.	EDELLISEN VUODEN ARVIOINTIKERTOMUKSEN JOHDOSTA TEHDYT TOIMENPITEET	6
3.1	Selvitykset vuoden 2023 arviointikertomukseen/kaupunginhallitus	6
3.1.1	Konserninvalvonta ja -johtaminen	6
3.1.2	Hallintopalvelut	7
3.2	Toimialojen / lautakuntien antamat selvitykset	9
3.2.1	Hyvinvointipalvelut	9
3.2.2	Sivistyspalvelut	10
3.2.2.1	Varhaiskasvatuspalvelut;	10
3.2.2.2	Nuorisopalvelut	12
3.2.2.3	Yleissivistävät koulutuspalvelut	13
3.2.2.4	Sivistyslautakunta yleisesti	13
3.2.2.5	Kansalaisopiston johtokunta	14
3.2.2.6	Musiikkiopiston johtokunta	14
3.2.3	Tekniset palvelut	14
4.	STRATEGISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN	14
5.	TOIMINNALLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI	18
5.1	Sivistyspalvelut	18
5.1.1	Yleissivistävät koulutuspalvelut	18
5.1.2	Varhaiskasvatus	18
5.1.3	Nuorisopalvelut	18
5.1.4	Musiikkiopisto	19
5.1.5	Kansalaisopisto	19
5.2	Hyvinvointipalvelut	19
5.2.1	Hyvinvointitoimiala valtuustokauden vuosilla 2021–2023	19
5.2.2	Kirjastopalvelut	20
5.2.3	Kulttuuripalvelut	21
5.2.4	Liikuntapalvelut	21
5.3	Tekniset palvelut	22
5.3.1	Kuntatekniikan palvelut	22
5.3.2	Tilapalvelut	22
5.3.3	Maankäyttöpalvelut	23
5.3.4	Ympäristöpalvelut	23
5.3.5	Ympäristöterveydenhuolto	23
6.	HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMINEN	24
	LAAJAN HYVINVOINTIKERTOMUKSEN 2021-2025 POHJALTA	
7.	KONSERNIIN KUULUVIEN YHTEISÖJEN TOIMINTA	25
7.1	Ylivieskan Vuokra-asunnat Oy	25
7.2	Kuntien Hetapalvelut Oy	26
7.3	PPE-Köökki Oy	26
7.4	Jätelautakunta	26
8.	TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI	27
8.1	Tilikauden 2024 toteutuminen	27
8.1.1	Valtuustokauden taloudellinen toteuma	27
8.1.2	Tilikauden 2024 toteuma	27
8.2	Sopeuttamishjelma ja talouden tasapainottaminen	27
8.3	Hankinnat ja investoinnit	27
8.3.1	Valtuustokauden investoinnit	27
8.3.2	Tilikauden 2024 investoinnit	28
9.	HALLINTOPALVELUT	28
9.1	Yleistä	28
9.2	Henkilöstömäärä- ja rakenne	29
9.3	Elinvoimapaalvelut	30
9.4	Työllisyyspalvelut	31
10.	KONSERNIVALVONTA JA RISKIEN HALLINTA	32
10.1	Sisäinen valvonta	32
10.2	Riskiennhallinta	32
11.	MUUT HAVAINNOT	33
11.1	Viranhaltijoiden vaihtuvuus ja mahdollinen mainehaitta	33
11.2	Eettiset ohjeet	33
11.3	Yhteistyö hyvinvointialueen kanssa	33
11.4	Kirjallinen yhteydenotto	34
12.	TARKASTUSLAUTAKUNNAN KANNANOTTO	34
	TILINTARKATAJAN HAVAINTOIHIN SEKÄ ESITYS	34
	KAUPUNGINVALTUUSTOLLE	
13.	ALLEKIRJOITUKSET	34

1. PUHEENJOHTAJAN KATSAUS

Ylivieskan valtuustokausi 2021–2024 oli varsin värikäs. Kauden aikana nähtiin kahden valtuutetun valtuustoryhmän vaihtaminen. Valtuustokauden aikana rakennettiin Taanilan, Kaisaniemen ja Vähäkankaan koulut. Myös uudet elinvoima- ja henkilöstöstrategiat hyväksyttiin valtuustossa. Kauden aikana myös uusi hyvinvoinnin toimiala aloitti toimintansa ja elinkeinopalvelut siirrettiin kaupungin omaksi toiminnaksi. Merkittävä muutos oli Ylivieskan ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueen aloitus vuoden 2023 alusta lähtien, jossa Ylivieska toimii vastuukuntana. Kaupungin uudistettu sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohje hyväksyttiin 2021 ja otettiin käyttöön eri hallintokunnissa, mikä on tarkastuslautakunnan näkökulmasta merkittävää. Uuden Kasarmintorin rakentaminen toi aseman alueelle kaivattua kasvojen pe-sua ja tapahtumia, joihin kuntalaiset ovat osallistuneet aktiivisesti.

Kuntalaisiin suoraan vaikuttaneita muutoksia olivat sopeuttamisohjelmaan liittyvät toimenpiteet, kuten aurauksen muuttaminen avustusperusteiseksi sekä palveluverkkoselvityksen perusteella tehty päätöksentekoa ohjaava linjaus kouluverkkoon liittyen.

Vuoden 2024 tulos oli ylijäämäinen 0,7 miljoonaa euroa, ja puskuria tuleville vuosille on 4,5 miljoonaa euroa. Tulevan valtuuston on tulevaisuudessa edelleen pohdittava erityisen tarkkaan, millaisia linjauksia ja vaikeitakin päätöksiä se joutuu talouden tasapainon eteen tekemään. Lainamäärää on saatu hieman alennettua, mutta tulevat investointipai-neet sekä korjausvelka on otettava huomioon päätöksiä tehtäessä. Tulevien investointien tarkka harkinta on välttämätöntä.

Tarkastuslautakunta on arvioinut vuoden 2024 Ylivieskan kaupungin toimintaa ja taloutta. Tarkastuslautakunnan arviointityön painopistealueina vuonna 2024 ovat talouden tasapainottaminen ja kaupunkilaisten osallistaminen. Valitettavasti osallistamisen arviointi ei toteutunut suunnitelman mukaisesti. Osallistavan budjetoinnin määräraha siirrettiin keilahallin korjauksiin. Toimikauden muihin toimintoihin on perehdytty erillisen arviointisuunnitelman mukaisesti. Kuntalain ja kaupungin oman tarkastussäännön velvoittamana olemme paneutuneet kaupunkimme palvelutuotannon tulosten tarkasteluun. Huomiot ja suositukset ovat arviointikertomuksessa korostetusti esillä. Ne on tarkoitettu otettavaksi käsittelyyn sekä kaupunginhallituksessa että hallintokunnissa, ja niihin annetut vastaukset tulee sisällyttää lausuntoon, joka annetaan valtuustolle.

Olen toiminut tarkastuslautakunnan puheenjohtajana 12 vuotta, minä aikana koulutuksen kautta on tullut lisää osaamista ja ymmärrystä tarkastuslautakunnan tehtäväkentästä ja koko kaupunkikonsernin toiminnasta. Tarkastuslautakunnan työskentely on ollut aina keskustelevaa ja tutkivaa sekä hyvää arviointitapaa noudattavaa. Koulutus on jatkossakin erittäin merkityksellistä laadukkaan ja vaikuttavan arviointityön tekemiseksi. Yhteistyö tilin-tarkastajien kanssa on ollut tavoitteellista ja rakentavaa.

Esitän lämpimät kiitokset kuluneista 12 vuodesta, viimeisimmästä valtuustokaudesta sekä vuodesta 2024 erityisesti tarkastuslautakunnalle ja tilintarkastajille. Lisäksi kiitän kaupungin luottamushenkilöitä, kaupungin viranhaltijoita ja muuta henkilöstöä sekä kaikkia kuultavina olleita.

Auli Mustikkamaa
tarkastuslautakunnan puheenjohtaja

2. TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINTA

2.1 Tarkastuslautakunnan tehtävät ja toiminnan tarkoitus

Tarkastuslautakunnan keskeisimpänä tehtävänä on valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisen arviointi. Halutessaan tarkastuslautakunta voi tehdä lisäksi itsenäisiä arviointikäyntejä valitsemissaan kohteissa.

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on kuntalain 14:121 §:n mukaan:

- 1) Valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;
- 2) Arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla;
- 3) Arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamaton alijäämä;
- 4) Huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;
- 5) Valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi;
- 6) Valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

Tarkastuslautakunta laatii lautakunnan toimikaudeksi arviointisuunnitelman sekä vuosittaisen työohjelman. Tarkastuslautakunta antaa valtuustolle kulta-kin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Lautakunta voi antaa valtuustolle muitakin tarpeellisia pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista. Kaupunginhallitus antaa valtuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta.

Voimassa olevan hallintosäännön mukaan lautakunnassa on puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja sekä viisi muuta jäsentä. Jokaisella jäsenellä on henkilökohtainen varajäsen. Puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja ovat valtuutettuja. Jokaisella rekisteröityneellä valtuustopuolueella on edustus tarkastuslautakunnassa.

Valtuusto on 16.8.2021 valinnut tarkastuslautakunnan valtuustokaudelle 2021–2025. Vuonna 2024 tarkastuslautakunnan kokoonpano on ollut seuraava:

JÄSEN	VARAJÄSEN
Auli Mustikkamaa, pj	Sami Lepistö, KV 31.1.2022 saakka Arto Marjamaa, KV 31.1.2022 alkaen
Tapio Hintsala, vpj KV 14.11.2022 saakka Ilkka Kivi KV 14.11.2022 alkaen	Sari Pelttari
Juhani Nevala	Maija Huuha
Aila Mustamo	Heikki Autio
Ahti Törmälä	Markku Jylkkä
Heidi Lehtonen, KV 31.1.2022 saakka Katja Lassila, KV 31.1.2022 alkaen	Pasi Hilli
Ulla Lehtikangas, vpj KV 14.11.2022 alkaen	Margareetta Salo

Tarkastuslautakunnan jäsenet eivät esteellisinä osallistuneet seuraavien lautakuntien toiminnan arviointiin:

- Auli Mustikkamaa: teknisten palveluiden lautakunnan varajäsen (kv 13 § 16.8.2021), ympäristöterveyslautakunnan jäsen (kv 12.12.2022 § 11)
- Aila Mustamo: teknisten palveluiden lautakunnan varajäsen (kv 13 § 16.8.2021)
- Katja Lassila: kansalaisopiston johtokunnan jäsen
- Ilkka Kivi: kansalaisopiston johtokunnan jäsen

Ylivieskan kaupungin hallinnon ja talouden tarkastuksen suorittamisesta valtuuston vuosien 2018–2022 toimikautta vastaavalta ajalta on tehty sopimus TALVEA Julkishallinnon Palvelut Oy:n kanssa tarjouksen mukaisilla ehdoilla ja hinnoilla. Tarkastuslautakunta 15.09.2022 § 6 esitti valtuustolle, että tilintarkastuspalveluiden optiokausi 1+1 käytetään Talvea Julkishallinnon Palvelut Oy:n kanssa. Valtuusto päätti optiokauden 1+1 käyttämisestä 10.10.2022 § 4. Päävastuullisena tarkastajana sekä tarkastuslautakunnan sihteerinä on toiminut JHT, KHT Marko Paasovaara ja avustavana tilintarkastaja Ida Mäkelä TALVEA Julkishallinnon Palvelut Oy:stä. Kevästä 2022 alkaen sihteerinä toimi julkishallinnon neuvontaliiketoiminnasta vastaava johtaja Taija Myyrä ja syksystä 2023 alkaen tilintarkastuksen asiantuntija KTM Hanna Ruotanen.

Tarkastuslautakunnan kokoonpano kevät 2025

Kuvassa vas. ylhäältä Auli Mustikkamaa puheenjohtaja, Ulla Lehtikangas varapuheenjohtaja, Ilkka Kivi, Juhani Nevala, Katja Lassila, Aila Mustamo ja Ahti Törmälä.

Tarkastuspalvelut kilpailutettiin ajalle 2025–2028 ja erikseen päätettävälle 1+1 vuoden optiokaudelle. Hankinnassa noudatettiin avointa menettelyä. Tarjouspyyntö julkaistiin sähköisessä ilmoituskanavassa HILMA:ssa 10.4.2024.

Tarkastuslautakunta 28.5.2024 §71 esitti kaupunginvaltuustolle, että Ylivieskan kaupungin hallinnon ja talouden tarkastuksen suorittamisen tilintarkastusyhteisöksi valitaan ajalle 2025–2028 kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen tehnyt Talvea Julkishallinnon palvelut Oy.

2.2 Toimintamuodot

Ylivieskan kaupungin tarkastuslautakunta on kokoontunut tilikauden 2024 aikana tavoitteiden arvioimiseen yhteensä 15 kertaa. Lautakunta vieraili Vähäkankaan koululla. Muita kaupungin ja konsernin toimintoja arvioitiin lautakunnan kokousten yhteydessä järjestetyissä kuulemistilaisuuksissa. Lautakunta on kokouksissaan kuullut eri hallintokuntien viranhaltijoiden ja lautakuntien katsauksia taloudesta, toiminnasta ja toiminnan kehittämisestä. Henkilöstön edustajia kuultiin valtuustokauden aikana kaksi kertaa.

Konserniin kuuluvista yhtiöstä kuultiin konsernivalvonnan osalta kaupunginjohtajaa ja tytäryhtiöistä Ylivieskan Vuokra-asunnot Oy:tä. Lisäksi kuultiin osakkuusyhtiöistä Kuntien Hetapalvelut Oy:tä ja in-house-yhtiön PPE-Köökien edustajaa. Tarkastuslautakunta perustaa vuoden 2024 arviointikertomuksensa edellä mainituissa kuulemistilaisuuksissa ja katselmuksissa tehtyihin havaintoihin, kaupungin toimintakertomukseen, valtuuston, hallituksen ja lautakuntien pöytäkirjoihin sekä muuhun viranhaltijoiden ja työntekijöiden tarkastuslautakunnalle toimittamaan materiaaliin ja kuntalaisilta saatuun palautteeseen.

Tarkastuslautakunnan arviointityön painopistealueina vuonna 2024 olivat talouden toteutuminen ja sopeuttamistoimet sekä kuntalaisten osallistaminen.

Arviointikertomuksessa painopistealueet on otettu tarkasteltaviksi osana taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden arviointia. Tarkastuslautakunta ottaa arvioinnissaan kantaa myös toimintojen tarkoituksenmukaisuuteen.

2.3 Muu toiminta

Tarkastuslautakunta on tarkastellut säännöllisesti myös omaa toimintaansa ja talouttansa. Tarkastuslautakunnan työskentely on ollut tavoitteiden mukaista, vaikkakin muutokset kuultavien aikataulujen suhteen ovat työllistäneet puheen-

johtajaa runsaasti. Talousarvioon 2024 varattu määräraha alitettiin, joten talouden näkökulmasta tarkastuslautakunta on toiminut asianmukaisesti ja taloudellisesti.

Tarkastuslautakunta piti ylimääräisen kokouksen lautakunnalle tulleen kirjallisen yhteydenoton vuoksi. Tarkastuslautakunta esittää havaintonsa asiasta arviointikertomuksessa.

3. EDELLISEN VUODEN ARVIOINTIKERTOMUKSEN JOHDOSTA TEHDYT TOIMENPITEET

Arvioinnin pääkysymyksenä oli, mitä vaikutuksia tarkastuslautakunnan vuoden 2023 arviointikertomuksessa esittämällä ohjeilla ja suosituksilla on ollut. Vaikutuksia arvioitiin selvittämällä, mihin suositusten mukaisiin toimenpiteisiin toimialoilla on ryhdytty vuonna 2024. Tarkastuslautakunta haluaa kiinnittää huomiota siihen, että lautakunnan tehtävänä on toimia koko kaupungin, erityisesti hallinnon ja johdon tukena. Arvioinnissa tehdyt huomiot ja suositukset tehdään tätä silmällä pitäen.

3.1 Selvitykset vuoden 2023 arviointikertomukseen / kaupunginhallitus

3.1.1 Konserninvalvonta ja -johtaminen

Tarkastuslautakunta pitää merkittävänä, että toiminnan kulut on pystytty kattamaan omarahoituksella ja se on pitkällä aikavälillä toteutunut erinomaisesti. Vuokra-asunnoissa on tehty riskienarviointia, joka tuo esille selvät kehittämiskohteet tulevaisuudessa

KH: Ylivieskan Vuokra-asunnot Oy:n riskienarvioinnissa esille noussut opiskelija-asuntojen vuokrakysynnän lasku tai loppuminen on tunnistettu konserniohjauksessa.

KH: Kaupunginhallitus on ohjannut vuokrataloyhtiötä suuntaamaan vuokra-asuntotarjontaa kysynnän mukaisesti. Ylivieskan kaupunginvaltuusto on päättänyt myöntää 15.4.2024 § 23 päätöksellään enintään 3 miljoonaa euron lainan Saimankadun uudisrakennushankkeita varten.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan Jedun strategiassa mainitut haasteet ovat myös Ylivieskan kannalta merkittäviä, ja niihin voisi vielä lisätä toiminnan tiivistämisen ja keskittämisen.

KH: Koulutuskeskus JEDU:n opiskelutarjontaa ja koulutuskeskuksen organisaatiomuutosta on työstetty vuodesta 2023 lähtien. Viimeksi asiaa on käsitelty 31.10.2024 yhtymähallituksen kokouksessa. Ylivieskan kaupunginhallitus on ohjeistanut aktiivisesti Ylivieskan edustajia JEDU:n yhtymähallituksessa ja -valtuustossa.

/// Tarkastuslautakunta pitää konsernivalvontaa ja -ohjausta toimenpiteineen riittävänä ja tarkoituksenmukaisena.

3.1.2 Hallintopalvelut

Tarkastuslautakunta huomioi, ettei talousarviossa ja -suunnitelmassa ole asetettu tietohallinnolle/ICT-palveluille erillisiä tavoitteita, joten tavoitteiden toteutumista on vaikea arvioida.

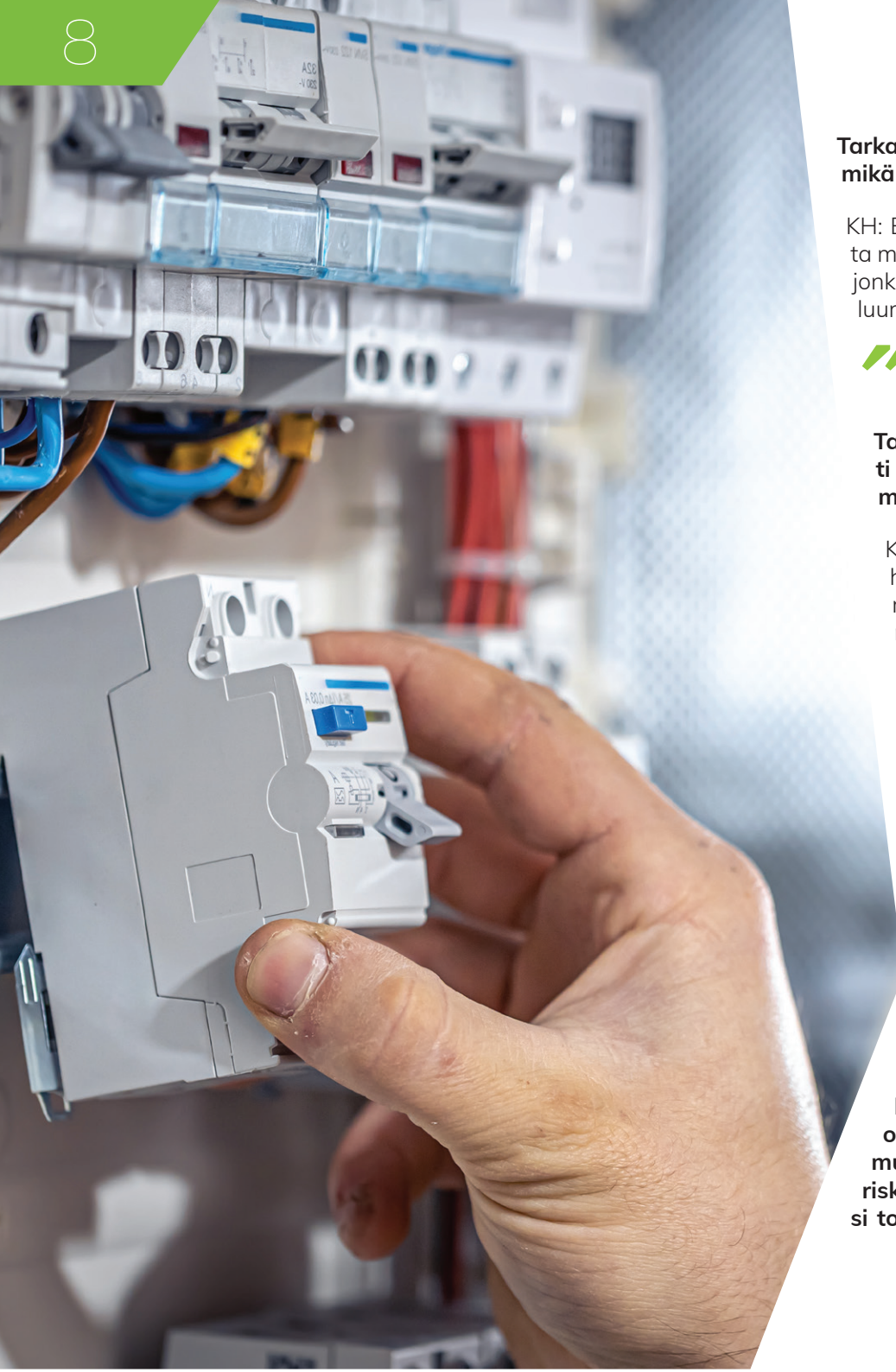
KH: Tietohallinnon/ICT-palveluiden tavoitteiden asettamiseen tulee kiinnittää huomiota.

Tarkastuslautakunta toteaa, että sairauspoissaolot ovat kasvaneet ja syy siihen on pitkittynyt koronapandemia. Tulossa olevassa uudessa henkilöstöstrategiasa sairauspoissaoloihin kiinnitetään huomiota ja henkilöstöä tuetaan tarpeen mukaan.

KH: Henkilöstöstrategia on hyväksytty ja käsitelty 7.10.2024 § 55 kaupunginvaltuuston kokouksessa. Strategian toimenpideohjelmassa on asetettu sairauspoissaoloihin liittyviä tavoitteita ja henkilöstön työhyvinvointiin liittyviä toimenpiteitä.

/// Tarkastuslautakunta pitää merkittävänä henkilöstöstrategian valmistumista ja sen ottamista käyttöön Ylivieskan kaupungissa.

Tarkastuslautakunta on huomionut, että elinvoimapalveluiden toimintaa on kehitetty, mikä näkyy tulevaisuudessa elinvoimaisempana Ylivieskana.

KH: Elinvoimapalvelujen toimintaa on kehitetty muun muassa hanketoiminnan kautta, mutta myös viestintään on panostettu. Vuoden 2024 aikana elinvoimapalvelujen toiminnassa on jonkin verran näkynyt henkilöstöressurssin kohdentaminen TE-2024 -uudistuksen valmisteluun.

/// **Tarkastuslautakunta toteaa elinvoimapalveluiden hanketoiminnan tuovan uusia mahdollisuuksia ja viestinnän lisäävän toimialan näkyvyyttä.**

Tarkastuslautakunta toteaa, että työmarkkinatuen kuntaosuus on laskenut selvästi vuodesta 2021, mutta on edelleen huomattavan korkea. Suunta on hyvä ajatellen myös TE-palvelujen siirtymistä kuntien vastuulle 2025 alkaen.

KH: Työmarkkinatuen kuntaosuudet ovat kasvaneet marraskuusta 2023 alkaen. Syynä on hyvin pitkälti hyvinvointialue Pohteen kuntoutuksen työtoiminnan palveluissa oleva vaje, mutta myös yleisen työllisyystilanteen heikentyminen. Vuoden 2025 alusta lähtien kunnille tulee entistä suurempi rahoitusvastuu työmarkkinatuesta.

/// **Tarkastuslautakunta on huolissaan työllisyystilanteen heikentymisestä ja on havainnut, että se on tiedostettu elinvoima- ja työllisyyspalveluissa. Toimenpiteitä tarvitaan, jotta erityisesti pitkäaikaistyöttömyys saadaan laskemaan.**

Tarkastuslautakunta on huomionut, että vaikka suurin osa työhyvinvointikyselyn vastanneista on suhteellisen tyytyväisiä työhönsä, kyselyn perusteella lähiesimiestyöhön ja sen kehittämiseen olisi tärkeää panostaa.

KH: Esihenkilötyötä on pyritty tukemaan jatkuvalla koulutuksella ja valmennuksella.

/// **Tarkastuslautakunta toteaa, että toimenpiteitä on tehty koulutuksen ja valmennuksen järjestämisellä.**

Sisäinen valvonnan ja riskien hallinnan osalta tarkastuslautakunta arvioi, että sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan yhteenveto on tilinpäätöksessä laadittu hyvin ja kattavasti. Tilinpäätös antaa riittävän kuvan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä keskeisistä riskeistä. Myös kaupungin yleinen kehitys on huomioitu riittävästi, ja tarpeellisiin toimenpiteisiin on ryhdytty. Kuntalain 7:39 §:n mukaan kaupungin hallituksen tulee huolehtia kaupungin sisäisestä valvonnasta ja riskien hallinnasta. Kaupunginhallitus on kokouksessaan 26.2.2024 merkinnyt tiedoksi toimialojen laatimat selonteot sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta sekä ko-

kouspöytäkirjan liitteenä olevan yhteenvedon. Pöytäkirjasta ei käy ilmi kaupunginhallituksen kanta siihen, onko sisäinen valvonta ja riskienhallinta asianmukaisesti järjestetty. Tarkastuslautakunta suosittelee, että jatkossa kaupunginhallitus ottaisi vuosittain kantaa siihen, onko sisäinen valvonta, konsernivalvonta ja riskienhallinta asianmukaisesti järjestetty.

KH: Kaupunginhallitus ottaa huomioon tarkastuslautakunnan näkemyksen tulevassa toiminnassaan.

/// Tarkastuslautakunta merkitsee asian tiedoksi.

3.2 Toimialojen / lautakuntien antamat selvitykset

3.2.1 Hyvinvointipalvelut

Tarkastuslautakunnan huomio; Tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa nostetaan esille edelleen koronapandemian aiheuttamia pitkäkestoisia haittoja hyvinvointitoimialalle. Arviointikertomuksessa nostetaan esille, että kenties koronaan edeltäneeseen ostokäyttäytymiseen ei palata lähiaikoina, jos ollenkaan. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että tähän uuteen tilanteeseen sopeudutaan. Tarkastuslautakunta näkee tärkeänä, että sopeutuminen vaatii toimialalta panostusta sekä uusien ideoiden esiin tuomista ja käyttöönottoa.

Hvltk: Vastaus ja toimenpiteet; Palveluiden käyttöasteet ovat monilta osin palautuneet tasolle ennen korona. Viime vuosina on ollut huomionarvoista, että matalankynnyksen maksuttomiin tapahtumiin on ollut paljon kiinnostusta. Matalankynnyksen palveluita on pyritty lisäämään kaikille kuntalaisille. Samoin palveluita on pyritty uudistamaan kysynnän mukaisesti. Uusina palveluina vuoden 2023 aikana on otettu käyttöön mm. Akustiikan elokuvatoiminta, talviuintipaikka Hamarin uimarannalle sekä kirjaston kirjailija- ja musiikkivieraat. Kirjastossa järjestettiin kaikkiaan 83 tapahtumaa vuoden 2023 aikana.

/// Tarkastuslautakunta toteaa, että toimenpiteitä on tehty.

Tarkastuslautakunnan huomio; Arviointikertomuksen mukaan, asiakaskunnan muuttuneeseen ostopäätöskäyttäytymiseen on jatkosuunnittelussa aiheellista paneutua ja samalla etsiä ennakkoluulottomasti uusia ulostuloja, joilla voitaisiin edelleen elvyttää kulttuurin ja liikunnan tarjontaa ja käyttöä. Arviointikertomuksessa kannustetaan toimialaa visioimaan mahdollista urheilun ja kulttuurin tulevaisuuden roolia.

Hvltk: Vastaus ja toimenpiteet; Palveluiden käyttö ja ostopäätökset ovat tarkentuneet viime vuosien aikana. Samoin kunnilta odotetaan enenemissä määrin ennaltaehkäisevää monipuolistaa työtä ja palveluiden tarjontaa edullisesti tai jopa maksutta. Kulttuuri-, kirjasto- ja liikuntapalveluiden työtä ohjaa lakimääräykset osaltaan. Palveluiden kehittämisessä pyritään löytämään osallistavasti tarjontaa, joita kuntalaiset toivovat. Viimeisimpinä uusia ulostuloja on ollut kotiseutumuseo Puuhkalan pihapiiriin tuodut kotieläimet ja kesälauantai tapahtumat, Kirjastopalveluiden lasten- ja nuorten lukuharrastamista tukevat toimet sekä liikuntapalveluiden kesäajan laajennetut palvelut ja aukioloajat. Liikuntakeskuksella uimahalli oli auki läpi kesän ja lapsille suunnattuja sporttileirejä järjestettiin aikaisemman kesäkuun lisäksi heinä- ja elokuussa.

Tarkastuslautakunta merkitsee tehdyn toimenpiteen tiedoksi.

Tarkastuslautakunnan huomio; Tarkastuslautakunta huomioi, että hyvinvointitoimiala on riskienarvioinnissaan käsitellyt varsin kattavasti mahdolliset riskialueet. Muun muassa toimitiloihin ja kirjastoautoon liittyviin haasteisiin tulee pystyä tulevaisuudessa vastaamaan, jotta hyvä kehitys säilyisi.

Hvltk: Vastaus ja toimenpiteet; Haasteet vanhojen toimitilojen ja kaluston osalta on tunnistettu ja pyritty viemään kaupungin investointiohjelmaan. Vuoden 2024 valtuuston hyväksymässä talousarvion sisältämässä investointiohjelmassa on huomioitu uusi liikuntakeskus vuosille 2026–2028 sekä uusi kirjasto 2033. Kirjastoauton rooli tunnistetaan suureksi ja nykyinen kirjastoauto on palvellut jo 20 vuotta. Kirjastopalveluiden lainoista neljännes tehdään kirjastoautosta. Uuden kirjastoauton sisällyttäminen tuleviin investointiohjelmiin tulee olemaan ajankohtaista lähitulevaisuudessa.

Tarkastuslautakunta merkitsee vastauksen tiedoksi ja toteaa, että hyvinvointitoimialan investointitarpeet tulevat toteutettavaksi lähitulevaisuudessa.

3.2.2 Sivistyspalvelut

3.2.2.1 Varhaiskasvatustarpeet;

Tarkastuslautakunnan puheenjohtajan katsauksessa arviointikertomuksen alussa kerrotaan, että Ylivieskan kaupunki järjesti työntekijöilleen työhyvinvointikyselyn 12.-31.1.2023. Kyselyn tuloksista oli nähtävillä, että lähiesimiestyöhön ja johtamiseen on jatkossa panostettava.

Sivltk: Varhaiskasvatuksessa tämä tarve on huomioitu lähijohtajuutta lisäämällä muuttamalla varhaiskasvatuksen varajohtajien työnkuvaa siten, että he eivät työskentele enää yk-

sittäisessä lapsiryhmässä, vaan ovat 50 % hallinnollisia johtajia päiväkodin johtajan hallinnollisten töiden apuna ja 50 % pedagogisia johtajia, vieden pedagogiikkaa, työhyvinvoinnin ja yleisen tuen vahvistamisen tukea kaikkiin lapsiryhmiin. Apulaisjohtajuus astui voimaan 1.8.2024.

/// Tarkastuslautakunta toteaa, että varhaiskasvatuksen osalta toimenpiteitä on tehty.

Asiakasmaksutuotot; Tarkastuslautakunnan mielestä on syytä varautua siihen, että tulevaisuudessa tulee painetta siirtyä kokonaan asiakkaille maksuttomaan varhaiskasvatukseen, mikä lisäisi varhaiskasvatuksen kustannuksia kaupungille.

Sivltk: Sivistyspalveluiden vastine ko. asiaan on ollut, että vaikka asiakasmaksutuotot ovat alenuneet viime vuosien aikana, ne ovat edelleen merkittäviä kaupungin talouden kannalta. Mikäli varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja ei perittäisi, myös kaupungin maksuosuus palvelusetelikustannuksista lisääntyisi merkittävästi. Tilinpäätöksessä 2023 tulot toteutuivat 125,30 %: sesti, joten tuloja oli talousarvioon nähden enemmän. Varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen määrittäminen ja asiakasmaksun periminen on varhaiskasvatuspalveluiden, ja myös koko kaupungin taloutta ajatellen, perusteltua.

/// Tarkastuslautakunta merkitsee vastauksen tiedoksi ja toteaa, että varhaiskasvatusmaksut ovat talouden kannalta perusteltuja.

Tilinpäätöksen strategisten tekojen kohdassa, liittyen asiakastytyväisyyskyselyn tulokista nouseviin kehittämiskohteisiin, on tarkastuslautakunta todennut sen olevan sellainen tavoite, jota ei voida arvioida.

Sivltk: Asiakastytyväisyyskysely on varhaiskasvatuksessa tärkeä sisäinen toimintatapa löytää toiminnan kehittämiskohteet ja toisaalta myös onnistumiset. On jatkossa huomioitavaa, että tämänkaltaiselle tavoitteelle on vaikea hahmottaa mittaristoa ja siten validia toteumaa, vaikkakin kehittämiskohteiden teemojen aiheista suoritetaan varhaiskasvatuksessa arviointia.

/// Tarkastuslautakunta merkitsee vastauksen tiedoksi. Vaikka kehittämiseen liittyviä tai laadullisia tavoitteita on vaikea arvioida, tarkastuslautakunta kysyy, olisiko mahdollista laatia esimerkiksi asiakastytyväisyyskyselyyn sellainen mittaristo, josta olisi mahdollista tehdä vuosittaista vertailua.

Arviointikertomuksessa tuodaan esiin, että on odotettavissa, että talouden tasapainottamisohjelma kohdistuu kouluihin ja varhaiskasvatukseen. Lapset ja nuoret kärsivät edelleen koronapandemian aiheuttamista haasteista, mikä on huomioitava asia. Kertomuksessa otetaan esiin myös ukrainalaisten perheiden muutto Ylivieskaan ja siten S2-opetuksen lisääntyvä tarve.

Sivltk: S2-opetus on lisääntynyt varhaiskasvatuksessa, mutta määrä on ollut silti vähäinen. Varhaiskasvatuksen erityisopettajat ovat konsultoineet varhaiskasvatuksen opettajia sekä muuta päiväkotien henkilökuntaa annettavasta tuesta. Palveluohjauksen tärkeä yhteistyökumppani on ollut

hyvinvointikoordinaattori, jotta lapset ovat ohjautuneet yksiköihin, joissa tukea on ollut mahdollista antaa. Tulkkipalvelu turvaa esim. varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluissa sen, että asiat tulee keskusteltua tarkoituksenmukaisella tavalla ja tarkkuudella.

// Tarkastuslautakunta merkitsee vastauksen tiedoksi ja toteaa, että toimenpiteitä on tehty.

Arviointikertomuksen sairauspoissaoloihin liittyvässä kappaleessa nostetaan se, että erityisesti varhaiskasvatuksen ja sivistyspalveluiden sairauspoissaolot kasvoivat. Erityisesti lyhyiden, 1–7 päivää kestäneiden sairauspoissaolojen määrä kasvoi. Tarkastuslautakunta toteaa, että sairauspoissaolot ovat kasvaneet ja syy siihen on pitkittynyt koronapandemia. Tulossa olevassa uudessa henkilöstöstrategiassa sairauspoissaoloihin kiinnitetään huomiota ja henkilöstöä tuetaan tarpeen mukaan.

Sivltk: Varhaiskasvatuksessa sairauspoissaolot sekä osasairaspäivärahan suoma työn osakaisuus näkyvät laajasti, mikä näkyi osaltaan myös sijaismäärärahojen suuruudessa. Erinäiset virus- ja bakteeritaudit aiheuttivat sairauspoissaolotilastoissa, mutta myös työssäjaksamiseen liittyneet asiat näkyivät vuonna 2023 korostetusti. Varhaiskasvatuspalveluiden lähijohtajuutta lisäävissä toimenpiteissä on haettu ratkaisua myös työntekijöiden työhyvinvoinnin lisäämiseen. Tarvittaessa jaksamista on tuettu työnohjauksen avulla. Kehitys- ym. keskusteluja käydään henkilöstön kanssa. Tiimityön selkeyteen on tehty toimenpiteitä jatkoon.

// Tarkastuslautakunta merkitsee tiedoksi, että toimenpiteitä on tehty.

3.2.2.2 Nuorisopalvelut

Sivltk: Arviointikertomuksessa ei nouse esiin mitään huomattavaa toimenpide-ehdotusta nuorisopalveluille. Toimintamme osalta ensimmäinen kokonainen vuosi uusissa tiloissa oli merkittävä, strateginen tavoite toimintojen ja kävijämäärien lisäyksestä toteutui. Lasten Parlamentin toimintaa ei päästy vielä 2023 aloittamaan vaan aloitus siirtyi vuoden 2024 puolelle. Saimme vakiinnutettua uusia toimintamalleja ja vahvistettua vanhaa, jo hyväksitti havaittua toimintaa. Erityisesti koulunuorisotyö vahvistui kaikilla asteilla kolmen nuorisotyöntekijän voimin ja toimintamallien vakiinnuttamisen myötä. Arviointikertomuksessa listattiin nuorisopalveluiden hankkeet ja hanketoimintamme arvioitiin merkittäväksi ja tulokselliseksi. Hanketoiminnan kautta pyrimme kehittämään toimintoja myös vastaisuudessa.

// Tarkastuslautakunta merkitsee vastauksen tiedoksi.

3.2.2.3 Yleissivistävät koulutuspalvelut

Arviointikertomuksessa nostetaan esille koulutuspalveluiden ja koko kaupungin kannalta merkittävin palvelurakenteen muutos eli oppilasmäärän lasku 2030- luvulle mentäessä. Oppilasmäärä laskee yli 500 oppilaalla. Tähän muutoksen on varauduttava ennakoivasti ja niin, että tehdyt päätökset palveluverkosta ovat toteutettavissa hallitusti ja ennakoiden.

Sivltk: Käynnistetty palveluverkon selvitystyö, jossa on käytetty ulkopuolista asiantuntemusta ja osaamista antaa hyvän pohjan tulevaisuuden suunnittelulle ja päätöksenteolle. Tarkastuslautakunta on kirjannut lyhyet kuvaukset kouluista ja niiden toiminnasta. Kuvausten perusteella lukija saa tiiviit yleiskuvaukset ylivieskalaisista kouluista.

/// **Tarkastuslautakunta toteaa, että toimenpiteisiin on ryhdytty palveluverkkoselvityksen keinoin.**

Arviointikertomuksessa nostetaan esille myös ennaltaehkäisevä työ ja oppilashuoltotyö, osin myös perhetyö.

Sivltk: Näiden palveluiden järjestämisen päävastuu on Pohteella. Koulujen ja erityisesti oppilaiden kannalta on huolestuttavaa, että oppilashuoltopalveluiden saatavuus on selkeästi heikentynyt ja näkyy koulujen arjessa monin tavoin.

Talouden tasapainottaminen tulee näkymään erityisesti koulutuspalveluiden järjestämisessä ja koulujen arjessa.

/// **Tarkastuslautakunta merkitsee vastauksen tiedoksi ja on huolissaan Pohteen tähän toimintaan kohdistamien resurssien vähyydestä.**

3.2.2.4 Sivistyslautakunta yleisesti

Sivltk: Ylivieskan kaupunki on järjestänyt esihenkilöille yhteistä valmennusta. Palveluverkkomuutokset koskettavat erityisesti kouluja. Jatkossa on syytä panostaa erityisesti koulujen ja päiväkotien esihenkilöiden muutostukeen ja -koulutukseen. Toivottavaa on myös, että työhyvinvointikyselyyn saataisiin aikaisempaa enemmän vastauksia, jolloin kyselyn luotettavuus paranisi. Tarkastuslautakunnan tekemät yleiset havainnot pyritään huomioidaan sivistystoimialan toiminnassa sekä sen kehittämisessä.

/// **Tarkastuslautakunta merkitsee vastauksen tiedoksi.**

Kaupungin on panostettava strategiaprosessissa strategisten tavoitteiden (tekojen) asettamiseen, mittaamiseen ja asetettujen tavoitteiden toteutumisen seurantaan.

Sivltk: Koulutuspalveluiden tavoitteista, esimerkiksi koulutuspaikkojen määrä, ei ole yksin koulutuspalveluiden ratkaistavissa, vaan edellyttää yhteistyötä ja laajaa edunvalvontaa koko kaupunkiorga-

nisaatiolta. Kaupungin elinvoimaisuuden kannalta koulutuspaikkojen ja - mahdollisuuksien määrällä on keskeinen merkitys kaupunkikehitykselle.

/// Tarkastuslautakunta merkitsee vastauksen tiedoksi ja toteaa, että poikkihallinnollinen yhteistyö olisi merkityksellistä strategisten tavoitteiden ja mittarien asettelussa.

3.2.2.5 Kansalaisopiston johtokunta

Kansalaisopiston osalta arviointikertomuksessa todetaan, että johtokunta on merkinnyt arviointikertomuksessa esitetyt huomiot (kansalaisopiston tilakysymykset ja opettajien saatavuus) tiedoksi, mutta kannanotto ja mahdolliset toimenpiteet puuttuvat. Tarkastuslautakunta ei näin ollen ole voinut arvioida, onko toimenpiteitä tehty tai muutosta tapahtunut. Lautakunta on vain voinut merkitä annetun vastauksen tiedoksi.

Koj: Tarkastuslautakunnan tekemät yleiset havainnot huomioidaan kansalaisopiston toiminnassa ja sen kehittämisessä. Johtokunta merkitsee tiedoksi tarkastuslautakunnan arviointikertomuksen sekä saattaa asian edelleen tiedoksi kaupunginhallitukselle ja tarkastuslautakunnalle.

/// Tarkastuslautakunta merkitsee vastauksen tiedoksi.

3.2.2.6 Musiikkiopiston johtokunta

Musiikkiopiston osalta arviointikertomuksessa ei ollut toimenpide-ehdotuksia. Yleisellä tasolla tarkastuslautakunta toteaa, että sairauspoissaolien määrä on koko kaupungin tasolla kasvanut.

MuJ: Tulossa olevassa uudessa henkilöstöstrategiassa sairauspoissaoloihin kiinnitetään huomiota ja henkilöstöä tuetaan tarpeen mukaan. Tarkastuslautakunnan tekemät yleiset havainnot huomioidaan musiikkiopiston toiminnassa sekä sen kehittämisessä. Johtokunta merkitsee tiedoksi tarkastuslautakunnan arviointikertomuksen sekä saattaa asian edelleen tiedoksi kaupunginhallitukselle ja tarkastuslautakunnalle.

/// Tarkastuslautakunta merkitsee vastauksen tiedoksi.

3.2.3 Tekniset palvelut

”Yleisen kustannustason, inflaation, energian hinnan ja korkojen nousu luo omat uudenlaiset haasteensa tuleville vuosille. Tarkastuslautakunta pohtii käytössä olevan noin 6M€/vuosi investointikaton riittävyttä. Myös korjausvelkaa on edelleen paljon, muun muassa tieverkoston osalta.”

”Teknisten palveluiden lautakunta on merkinnyt tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa esitetyt huomiot tiedoksi, mutta kannanotto ja mahdolliset toimenpiteet puuttuvat. Tarkastuslautakunta ei näin ollen voi arvioida, onko toimenpiteitä tehty tai muutosta tapahtunut. Lautakunta voi vain merkitä annetun vastauksen tiedoksi.”

Tekla: Investointiin varatut määrärahat ovat sidoksissa kaupungin yleiseen taloustilanteeseen ja ne noudattavat investointisuunnitelmaa. Tulevan tilikauden investoinnit tarkastellaan ja hyväksytään kuitenkin aina erikseen talousarvion laadinnan yhteydessä. Teknisten palveluiden lautakunta merkitsee tiedoksi tarkastuslautakunnan arviointikertomuksen vuodelta 2023 sekä saattaa asian edelleen tiedoksi kaupunginhallitukselle.

/// Tarkastuslautakunta merkitsee vastauksen tiedoksi.

4. STRATEGISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Tarkastuslautakunnan käyttämä arviointiskaala

P	Tavoitteet eivät toteutuneet. Tarkoittaa, että tavoite ei ole toteutunut vuoden loppuun mennessä miltään osin tai vain alle puolet tavoitteista on saavutettu.
K	Tavoite on toteutunut osittain, kun yli puolet tavoitteista on saavutettu vuoden loppuun mennessä tai toimenpiteet ovat vielä kesken.
V	Tavoitteet toteutuivat, mikäli tavoitellut tulokset on saavutettu täysin tai lähes täysin.
H	Tavoitteita ei voida arvioida. Arvioinnin mahdollistamiseksi tarvittava tieto tulee olla saatavilla, tavoitteet, toimenpiteet ja mittarit ovat ymmärrettäviä ja mitattavissa.

	Strateginen tavoite	Teot 2024	Mittari	Mittarin tavoitetaso	Toteuma 1-12/2024	Vastuutaho (tulosalueen nimi)	Arvio
LIIKKEESTÄ ELINVOIMAA	1. Tavoite - Kasvu	Huolehdimme edunvalvonnalla/ yhteistyöllä/ omilla teoilla Ylivieskan kasvun jatkumisesta	Asukasmäärän kasvu	Asukasmäärä kasvaa väh.40 henk.	Toteutui. Lopullinen väkiluvun muutos +40 asukasta.	Elinvoimapalvelut	V
			Yritysten määrä	Yritysten määrä suurempi kuin edellisenä vuonna	Toteutunut. Q3/2024 yritysmäärä 1114, Q4/2023 1078.	Elivoimapalvelut	V
			Rakennetut neliöt/vuosi	Rakennetut kasvavat edellisvuodesta	Uusia rakennuksia yhteensä 15 404 kem2, laajennuksia 948 kem2. Yhteensä 16 352 kem2.	Tekniset palvelut/ elinvoimapalvelut	H
	2. Tavoite – Monipuolinen yritystoiminta ja vuoteen 2030 mennessä 1000 uutta työpaikkaa	Järjestämme elinvoimapalvelujen resurssoinnin, teemme yhteistyötä yrittäjäjärjestön, kauppakamarin ja yrityskentän kanssa, varmistamme toimivat tietoliikenneyhteydet Ylivieskassa ja käytämme aktiivisesti yritysvaikutusten arviointi	Työpaikkojen määrän muutos vuodesta 2023	Työpaikkojen määrä kasvaa edellisvuodesta	Tietoa vuodelta 2024 ei ole vielä saatavissa.	Elivoimapalvelut	H
			Yritysten liikevaihto	Liikevaihto kasvaa	Tietoa vuodelta 2024 ei ole vielä saatavissa.	Elivoimapalvelut	H
			Suomen Yrittäjien toteuttaman Kuntabarometrin yleisarvosana	Yli 3,3	Toteuma 3,20.	Elivoimapalvelut	P
	4. Tavoite – varmistamme sujuvan ja joustavan kaavoituksen	Edistämme kaavoitusta ja maankäyttöä, kaavoitusopimuksin, oikea-aikaisilla maanhankinnoilla ja lunastuksilla; Teemme kaavoitusratkaisut niin, että tonttitarjonta on monipuolista ja riittävää	Kaavoitusopimusten lkm/vuosi, Myytyjen/vuokrattujen tonttien lkm/vuosi	Kaavoitusopimusten lkm (4 kpl), myytyjen (20) ja vuokrattujen tonttien määrä (10) tonttien lukumäärä.	Myydyt tontit : yhteensä 10 joista pierakentamiseen (AO ja AP) 6, teollisuustontteja (T) 2 ja 2 (KL,YO) vuokratut tontit; 7 tonttia pien-talorakentamiseen (AO)	Maankäyttöpalvelut	P
			Kaavoitusta ja rakennuslupia koskeva päätöksenteko on ripeää ja sujuvaa	Kaavojen käsittelyaika, rakennuslupien käsittelyaika	Kaavojen käsittelyaika 1 vuosi, rakennuslupien osalta 2-4 viikkoa	Kaavojen keskimääräinen käsittelyaika toteutuu. Ympäristösuojelun lupien käsittelyajat pidentyneet. Rakennuslupien käsittelyajat toteutuvat.	Maankäyttöpalvelut, ympäristöpalvelut
	5. Tavoite – Huolehdimme hyvistä liikenneyhteyksistä	Kantatie 63/68 luokituksen nosto valtatieleksi	Edistetään tienluokituksen muuttamista (kantatie/valtatie)	Valtatie	Ei toteutunut.	Elinvoimapalvelut	P
		Kehitämme Ylivieskan saavutettavuutta sekä raideliikenteen että muun julkisen liikenteen osalta	Pysähtyvät henkilöjunat Ylivieskan asemalla ja muu julkinen liikenne	Nykyinen määrä tai suurempi	Toteutunut. 26 junaa pysähtyy Ylivieskan asemalla (etelä-pohjoisen suunnassa) + 3 vuoroparia lisälmen radan suuntaisesti.	Tekniset palvelut, elinvoimapalvelut	V
	6. Tavoite – HINKU-päästötavoitteet	Tavoite 80 % päästövähennys vuoteen 2030 mennessä vuoden 2007 tasosta	Päästövähennys %/asukas verrattuna v. 2007	Päästövähenevät vuosittain ja viimeistään 2030 taso on 80 % pienempi kuin 2007	Ylivieskan asukaskohtaiset kulutusperäiset päästöt olivat 10,7 tCO2e, mikä on lähellä koko maan keskiarvoa. Kulutusperäiset päästöt jakautuvat Ylivieskassa seuraavasti: 78 % kotitalouksien kulutus, 16 % kuntien hankinnat ja 6 % investoinnit. Kokonaispäästötietoja ei vielä vuodelta 2023 saatavilla.	Ympäristöpalvelut, muut tulosalueet	H
	7. Tavoite - Kestävä talous	Kaupungin talous on ylijäämäinen	Taseessa kum.ylijäämää (hyvä: yli 5 milj.e ylijäämä, tyydyttävä ylijäämää 0-5 milj.e, heikko: alijäämää)	Ylijäämää 0-5 milj.e	Tyydyttävä tilanne	Hallintopalvelut	V
			Vuosittainen tulos väh. 35 e/as (=540.000 e) ylijäämäinen	Tulos väh. 35 e/as ylijäämäinen	Toteutui.	Hallintopalvelut	V
		Kaupungin verotus on kohtuullinen	Veroprosentin ero kaventuu vuosittain P-P:n keskiarvo%:iin	Ei kavennu, koska veroprosenttia ei voi muuttaa 2023	Toteutui. Veroprosenttia laskettiin 10,30 %:iin vuodelle 2025	Hallintopalvelut	H
		Uudet investoinnit rahoitetaan pääosin tulorahoituksella	Investointien tulorahoitustavoite 100 %:a. (Asteikko: Hyvä 100 %, tyydyttävä 80-99 %:a, heikko alle 80 %)	Tulorahoitus 100 %:a	Toteutui.	Hallintopalvelut	V
		Kaupungin velkamäärä kääntyy laskuun	Lainamäärän muutos (hyvä: lainamäärä laskee, tyydyttävä: ennallaan, heikko: kasvaa)	Lainamäärä laskee	Toteutui.	Hallintopalvelut	V

Sanallinen arviointi

Liikkeestä elinvoimaa tavoitteista toteutui osa ja osa on vielä käsittelyssä. Tarkastuslautakunnan käyttämän arviointiskaalan mukaan asetetut mittarit, niiden tavoitetaso ja toimenpiteet ovat edelleen osin vaikeasti ymmärrettävissä ja arvioitavissa. Merkittävää on, että investoinnit on pystytty kattamaan tulorahoituksella ja että lainamäärää on saatu pienennettyä.

Tarkastuslautakunta pyytää kiinnittämään huomiota, että kaupunginhallituksessa varmistettaisiin, ettei hyväksymässään tilinpäätöksessä ole ristiriitaisuuksia.

	Strateginen tavoite	Teot 2024	Mittari	Mittarin tavoitetaso	Toteuma 1-12/2024	Vastuutaho (tulosalueen nimi)	Arvio
KOULUTUKSESTA OSAAMISTA	1. Tavoite - Järjestämme maakunnallisesti laadukkaat koulutus-palvelut	Tarjoamme laadukkaat varhaiskasvatustalutukset sekä valinnan mahdollisuuksia perheille.	Asiakaskyselyt joka toinen vuosi,	Laadulliset mittarit: 1. Lasten ja huoltajien kyselyissä kehittämisen kohteiksi nousevat asiat 2. kehittämistoimenpiteet	1) Toteutui; Varhaiskasvatustoiminnan pedagogiset painospisteet asetettiin toiminnalle. Toimintaa suunniteltiin tavoitteellisesti pedagogisten painospisteiden teemoittamana. 2) Toteutui osittain; lähihoitajuutta lisättiin apulaisjohtajuuden turvin. Lasten yleinen tuki otettiin painopisteeksi. Pedagogisten painopisteiden teemoista on koulutettu henkilöstöä. Arvioinnin tehostamiseksi perustettiin työryhmä, joka suunnitteli arvioinnin toteuttamista jatkossa. Arvioinnin työkalut ja toimintatavat vaativat vielä kehittämistä.	Varhaiskasvatustalut	H
			Palvelulajeittaiset asiakasmäärät	Asiakasmäärien toteutuminen suhteessa budjetissa arvioituihin asiakasmääriin.	Osallistumisprosentit suhteutettuna lapsimäärätavoitteisiin (100%): Päivähoito (kunnallinen ja yksityinen) 93 %/100%, ei toteutunut. Perhepäivähoito (kunnallinen ja yksityinen) 97%/100%, ei toteutunut. Huom! Talousarvioon merkitty lapsimäärä ei voinut toteutua lapsipaikkojen vähenemisen myötä. Yhteensä kaikki hoitomäärät 94%/100%, ei toteutunut talousarvion lapsimääräarvioon nähden.	Varhaiskasvatustalut	H
		Laadukkaat perusopetuksen prosessit - olemme alueemme edelläkävijöitä uusissa oppimisen ja opettamisen menetelmissä .	1. Perusopetuksen päättötodistusten lkm % 2.Kehittämishankkeiden lukumäärä	1. 100% 2. Kasvu edelliseen vuoteen (k/e)	1. Taanila 100 % 2. Kaisaniemi 100% 2. Käynnissä olevien hankkeiden lukumäärä yht .5 Kpl . Lisäksi 1 hankke, jossa koulutustalutukset ovat osatoteuttajana .Haettavien hankkeiden määrä on romahtanut, koska hallitus/OPH on vähentänyt hankerahoitusta ja haettavien hankkeiden määrä on vähentynyt.	Perusopetus	H
		Kehitämme aktiivisesti toisen asteen koulutuksen, korkeakoulutuksen ja työelämän yhteistyötä	Suoritetut ylioppilas- ja yhdistelmä-tutkinnot	Lukumäärä suurempi kuin edellisellä vuonna	Keväällä ylioppilastutkinnon suorittaneita 61 ja syksyllä 3. Yhteensä siis 64.	Lukio	H
			Opintopisteet	Oppilaitosyhteistyöllä saatujen opintopisteiden lkm (kasvu edelliseen vuoteen)	Pysyi ennallaan.	Lukio	P
		Vapaa sivistystyö ja taiteen perusopetus (kansalaisopisto/musiikkiopisto) Järjestämme terveellistä elämäntapaa edistävää opetusta sekä monipuolista ja laadukasta taiteen perusopetusta	1. Kansalaisopiston oppilasmäärä, 2. Asiakaspalaute, 3.Suoritetut taidonnäytteet/päättötodistukset	1. Opiskelijamäärän (brutto/netto) kasvu edelliseen lukuvuoteen verrattuna. 2. Asiakaskyselyjen ja kurssiarviointien keskiarvo yli 4.3 (asteikolla 1-5). 3.Suoritetut taidonnäytteet edelliseen lukuvuoteen verrattuna.	1)Brutto-opiskelijat 2023 = 4081, 2024 = 4372-> 7.1% Netto-opiskelijat 2023 = 1944, 2024 = 2147-> 10.4% 2) Asiakaskyselyjen ja kurssiarviointien keskiarvo yli 4.3 (asteikolla 1-5), koko vuoden ka. 4.36. 3) Suoritetut taidonnäytteet edelliseen lukuvuoteen verrattuna 2023 = 8, 2024=2 -> -75%	Kansalaisopisto	K
			1. Musiikkiopiston oppilasmäärä, 2. Asiakaspalaute, 3.Suoritetut taidonnäytteet/päättötodistukset	1. Muskarit toimivat kaikissa kunnissa (kyllä/ei), hakijamäärä kunnissa vuoden 2023 tasolla (kyllä/ei) 2. Vähintään 80 konserttia/taiteilijaa (kyllä/ei), jokaisessa kunnassa ainakin yksi erikoiskonsertti (kyllä/ei) 3. Taidonnäytteiden ja todistusten määrä vuoden 2023 tasolla (kyllä/ei)	1. Kyllä, hakijamäärät keskimäärin samalla tasolla. 2. Kyllä. 3. Kyllä.	Musiikkiopisto	V
		2. Tavoite - Varmistamme osaavan työvoiman saatavuuden	Mahdollistamme korkeakouluopinnot alueella yhteistyössä eri yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kanssa sekä kehitämme yhteistyötä Jedun kanssa	Koulutuspaikkojen määrä	Kasvu edelliseen vuoteen	Toteutui	Yleissivistävät koulutustalut
	Järjestämme laadukkaat työnvälitystalutukset		1. Työttömyysaste ja avoimet työpaikat 2. Asiakastytytyväisyys	1.Työttömyysaste alle maakunnan keskiarvon. 2.NPS valtakunnallisen keskiarvon yli	1. Toteutui. 2. Tietoa ei saatavilla. Jatkossa mittaukset työllisyysalueiden tasolla.	Elinvoimatalut	H
	3. Tavoite – Korostamme osaamisen merkitystä edistämällä kaupungin avointa ja uudistamistyötä	Henkilöstön osaamisen kehittäminen perustuu työyksikön osaamistarpeisiin ja kehityskeskusteluissa sovittuihin kehittämis-kohteisiin. Osaamisen kehittäminen on suunnitelmallista ja hyvin johdettua. Tuemme kannustavalla johtamisella henkilöstön mahdollisuuksia kehittää itseään, omaa työtään ja toimintatapoja.	1. Työhyvinvointikysely 2.Koulutuspaivat/vuosi 3.Kehityskeskustelujen pitäminen	1. Työhyvinvointikysely toteutetaan ja tulokset paranevat edellisestä 2. Koulutuspaivat väh. 1-2 kokonaista työpäivää/työntekijä vuodessa sis. yhteiset koulutustilaisuudet. 3. Kehityskeskustelut järjestetään joka vuosi ja seuranta OSS-järjestelmän avulla.	1. Toteutettu ja tulokset parantuneet 2. Toteutui 3. Toteutui osin.	Hallintotalut	V
Sanallinen arviointi	Tarkastuslautakunta pyytää edelleen huomioimaan, että asetettaisiin sellaisia tavoitteita, joiden toteutumista voidaan arvioida ajantasaisella tiedolla. Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota siihen, että yhteen tavoitetasoon on merkitty monta mittaria ja monta tavoitetta. Tällöin osa mittareista saattaa toteutua ja osa ei, jolloin kokonaisarviointia on vaikea tai lähes mahdotonta toteuttaa.						

Strateginen tavoite		Teot 2024	Mittari	Mittarin tavoitetaso	Toteuma 1-12/2024	Vastuutaho (tulosalueen nimi)	Arvio
PALVELUISTA HYVINVOINTIA		Teemme yhteistyötä alueen toimijoiden kanssa hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi hyödyntäen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnitelmaa.	1. Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky: osallistutaan MOVE- mittaukseen (5 ja 8 lk) 2. Lasten ja nuorten henkinen hyvinvointi: osallistutaan kouluterveyskyselyyn joka toinen vuosi	1. MOVE-mittaustulokset yli valtakunnan tason 2. Indikaattorin ”Tytyväinen omaan elämäänsä tällä hetkellä” tulos yli valtakunnan tason	Toteutunut. 1) heikon toimintakyvyn omaavia Yka 31,9 %, koko maa 38,4 % 2) Toteutunut osittain; 4.-5lk Yka 85,4 %, Koko maa 85,1 % 8.-9lk Yka 66 %, Koko maa 65,7 % lukion 1.- 2 luokka, yka 65,1 %, koko maa 66,9 %	Liikunta-palvelut, koulutus-palvelut	V
	1. Tavoite – Huolehdimme siitä, että Ylivieskassa on monipuoliset, laadukkaat ja kehittyvät hyvinvoinnin ja terveydenedistämisen palvelut	Kehitämme liikumista ja liikuntapaikkoja	Nuorten lajikeilutoiminnan 5 - 9 luokkalaisten vakiinnuttaminen ja yhteistyöverkoston luominen	Lajikeilu pyörii aktiivisesti ja yhteistyöverkosto on löytynyt	Toteutui. Lajikeilu pyörii aktiivisesti OKM:n hankkeen kautta ja yhteistyöverkosto on löytynyt.	Liikunta-palvelut	V
		Kehitämme ja edistämme ennaltaehkäisevää toimintatapaa	Kirjaston lainausten edistäminen 13 - 18 vuotiaiden osalta.	13- 18 vuotiaiden lainausmäärät nousevat 10 % vuodesta 2023	Toteutui. 13–18-vuotiaiden lainamäärä on noussut edellisvuodesta 20 %.	Kirjasto-palvelut	V
		Moniammatillisen Ankkurimallin käyttöönotto	Toiminnan käyttöönotto ja vakiinnuttaminen.	Yhteistyön aloittaminen. Toimintatilastot.	Ei ole toteutunut. Toimintaa ei pysty aloittamaan ilman Pohteen sosiaalipalveluiden mukanaoloa.	Nuorisopalvelut	P
		Liikkuvan nuorisotyön ja Wautotoiminnan aloittaminen	Vähintään 2 iltaa viikossa Wauto-toimintaa	Toimintakerrat. Kohdatut nuoret	Toteutunut. Toiminta aloitettu 6/24. Toimintajakson aikana toimintakertoja 2-4 kertaa viikossa. Kohdattuja nuoria keskimäärin 26/ toimintakerta.	Nuorisopalvelut	V
	2. Pidämme Ylivieskan vireänä kaupunkina	Kulttuuripalvelut järjestävät tai toimivat mahdollistajana erilaiselle toiminnalle ja edistävät yhteistyötä muiden yhteistyökumppaneiden kanssa	Matalankynnyksen tapahtumien määrä	Tapahtumia toteutetaan 35 kpl	Toteutui.	Kulttuuri-palvelut	V
Sanallinen arviointi	Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palveluja on toteutettu valtuuston asettamien tavoitteiden mukaisesti. Tarkastuslautakunta pitää positiivisena, että matalan kynnyksen tapahtumia on toteutunut reilusti yli tavoitteen. Tarkastuslautakunta on huolissaan Pohteen resurssien vähyydestä, jotka ovat vaikuttaneet myös nuorisopalveluiden toimintaan.						

5. TOIMINNALLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

5.1 Sivistyspalvelut

5.1.1 Yleissivistävät koulutuspalvelut

Ylivieskan kaupungin yleissivistäviin koulutuspalveluihin kuuluu perusopetus, koulujen esiopetus, koululaisten iltapäivätoiminta sekä lukio. Yhteistyökuntien kanssa järjestetään etälukio-opetusta.

Syntyvyyden käännyttyä laskuun Ylivieskassa kaupunki käynnisti varhaiskasvatuksen ja koulutuspalveluiden palveluverkkoselvityksen, joka valmistui vuonna 2024. Selvityksen mukaan peruskoulujen oppilasmäärä vähenee vuosikymmenen loppuun mennessä lähes 600 oppilaalla. Vielä oppilasmäärän lasku ei näy perusopetuksessa, vaan koulujen yhteenlaskettu oppilasmäärä on lähes samalla tasolla kuin aikaisempina vuosina.

Kouluterveyskyselyn perusteella Ylivieskalassa oppilaiden kokemat mielen hyvinvoinnin ja arjen hallinnan haasteet ovat jonkin verran lisääntyneet. Haasteisiin on pyritty vastaamaan monialaisella yhteistyöllä, jota on kuitenkin haitannut Pohteen resurssipula. Kouluterveystarkastuksissa ja koulupsykologin palveluissa on ollut puutteita, joista kaupunki teki kantelun. Lukion sisäilmaongelmat aiheuttavat edelleen huolta. Niitä on pyritty korjaamaan, mutta ne vaativat edelleen huomiota.

Vuonna 2024 yleissivistävät koulutuspalvelut pysyivät budjettiraamissa. Tulot ylittivät talousarviossa ennakoidun (toteutuma 128,6 %), koska kaupunki sai odotettua enemmän tuloja lastensuojelulaitoksiin sijoitettujen lasten koulunkäynnin järjestämisestä. Menot jäivät hieman talousarviossa esitettyä alemmiksi (98,7 %).

5.1.2 Varhaiskasvatus

Ylivieskan kaupungin varhaiskasvatuspalveluihin kuuluu päiväkotihoidon, päiväkotien esiopetus, perhepäivähoito ja ryhmäperhepäiväkotihoidon. Kaupunki myöntää palveluseteleitä päivähoitoon ja esiopetukseen yksityisissä päiväkodeissa ja ryhmäperhepäiväkodeissa sekä perhepäivähoidossa. Lisäksi myönnetään kotihoidon tukea sekä yksityisen hoidon tukea. Vuonna 2024 kunnallisen päivähoito-osuuden osuus asiakkaista on ollut noin 60 % ja yksityisen noin 40 %.

Kaupungin päiväkodeista esiopetusta järjestettiin Huvikummun, Hakalahden, Joukahaisen ja Simonpuiston päiväkodeissa ja yksityisistä Pilke Metsätuulussa, Touhula Villiinassa ja Murusessa. Esiopetuksen oppilaista 73 % on päiväkodeissa.

Talousarvioon verrattuna toiminnan tuotot ylittivät huomattavasti (toteutuma 120,3 %). Menot toteutuivat kutakuinkin talousarvion mukaisina (97,4 %).

Varhaiskasvatuksessa vuoden 2024 painopisteitä olivat turvallisuus, aikuisten osallistuminen leikkiin, työyhteisön hyvinvointi sekä yleisen tuen vahvistaminen lapsiryhmissä. Tavoitteiden edistämiseksi päiväkotien varajohtajista tehtiin apulaisjohtajia, joiden työnkuvaan kuuluu pedagoginen kehittäminen.

Lapsimäärän väheneminen näkyy jo selkeästi varhaiskasvatuksessa. Edelliseen vuoteen verrattuna lapsimäärä väheni 45:llä. Samanaikaisesti paikkojen määrä väheni 47:llä. Eniten paikkoja väheni perhepäivähoidosta eläköitymistä myötä, minkä lisäksi osapäiväiset varhaiskasvatuskerhot lopetettiin kokonaan keväällä 2024. Perhepäivähoidon suosion hiivuttua lakkautettiin perhepäivähoidon ohjaajan virka. Varhaiskasvatukseen osallistuu 84 % lapsista, eikä osuuden odoteta enää nousevan.

Päivähoidon ja esiopetuksen lisäksi varhaiskasvatukseen kuuluu PerhePesa-toiminta, jota varhaiskasvatuspalvelut järjestävät yhteistyössä Mannerheimin Lastensuojeluliiton kanssa.

5.1.3 Nuorisopalvelut

Nuorisopalveluiden toimintamuotoja ovat yhteisöllinen nuorisotyö etenkin nuorisotila Holvissa ja kouluilla sekä kohdennettu nuorisotyö, johon kuuluu etsivä nuorisotyö, yksilö- ja starttivalmennus ja ohjaamatoiminta. Lisäksi nuorisopalveluissa on työskennellyt psykiatrinen sairaanhoitaja, kansainvälisiä vapaaehtoisia, harjoittelijoita ja liikennepuiston kesätyöntekijöitä.

Nuorisopalveluissa tehdään moniammatillista yhteistyötä nuorten hyvinvoinnin ja osallisuuden edistämiseksi. Yhteistyö Pohteen kanssa ei kuitenkaan täysin onnistunut, sillä nuorisoriikollisuutta ehkäisevä ankkuritoiminta ei käynnistynyt, koska Pohde ei osoittanut siihen työntekijää. Muutoin hanketoiminta oli edellisten vuosien tapaan vilkasta.

Nuorisopalveluiden toimintakate toteutui kutakuinkin talousarvion mukaisesti. Ylivieskassa nuorisotyötä toteutetaan taloudellisesti ja tehokkaasti. Toiminta on monipuolista, vaikka rahaa siihen käytetään nuorten määrään nähden huomattavasti vähemmän kuin Suomessa keskimäärin (106,39 euroa/nuori).

5.1.4 Musiikkiopisto

Ylivieskan seudun musiikkiopisto on musiikin laajan oppimäärän mukaista tai-teen perusopetusta antava oppilaitos, joka toimii Ylivieskan lisäksi Kalajoella, Sievissä, Reisjärvellä, Pyhäjoella ja Alavieskassa. Vuonna 2024 musiikkiopiston oppilaat esiintyivät yli 130 konsertissa, joissa oli yhteensä noin 7000 kuulijaa.

Vuonna 2024 sekä musiikkiopiston toimintatuotot (92,3 %) että -kulut (96,1 %) jäivät hieman talousarviossa esitetystä. Toimintakate oli 98,1 %. Oppilasmäärät ja opetustunnit pysyivät kutakuinkin samalla tasolla kuin edellisenä vuonna. Vaikka oppilaspaikkoja on lisätty, edelleen vain reilu kolmannes pääsykokeisiin osallistuneista saa paikan musiikkiopistossa.

Tarkastuslautakunta pohtii, tulisiko oppilaspaikkojen määrää edelleen kasvattaa, jotta musiikista kiinnostuneille lapsille ja nuorille voitaisiin tarjota opiskelumahdollisuuksia.

5.1.5 Kansalaisopisto

Kansalaisopiston opiskelija- ja kurssimäärät ovat lähteneet elpymään koronapandemian aiheuttaman notkahduksen jäljiltä. Edelliseen vuoteen verrattuna kansalaisopiston opetustuntien määrä nousi 9,6 % ja opiskelijamäärä 10,4 %. Taiteen ja käsityön perusopetuksessa suoritettujen tutkintojen määrä laski, mikä johtuu opetussyklin eritahtisuudesta tilivuoteen nähden.

Myönteisestä kehityksestä huolimatta sekä kansalaisopiston toimintatuotot (89,5 %) että -kulut (93,8 %) jäivät talousarviota pienemmiksi. Toimintakate oli 95,2 %.

Kansalaisopiston haasteita ovat olleet toimitilojen vaihtuminen ja saatavuus sekä rekrytoinnin haasteet. Kylätalojen myynti mahdollisesti hankaloittaa toiminnan järjestämistä kylillä tulevana vuosina, mihin on syytä varautua jo nyt. Tuntiopettajien rekrytointia on pyritty helpottamaan sopimalla paikallisesti matkakorvausten omavastuusta. Koska tuntiopettajia on paljon, rekrytointien hallinnointi vie paljon aikaa.

Tarkastuslautakunnan mielestä olisi syytä pohtia, pitäisikö tuntiopettajien rekrytointiin vaadittavaa hallintoa yksinkertaistaa. Sekä kansalaisopiston että musiikkiopiston osalta olisi syytä kiinnittää huomiota yleiskustannusten jakoperusteiden läpinäkyvyyteen muun muassa ICT-kuluissa ja avoimeen tiedonkulkuun esimerkiksi talous- ja henkilöstöhallinnon asioissa. Näillä on vaikutusta myös realistisen budjetin laatimiseen.

5.2 Hyvinvointipalvelut

5.2.1 Hyvinvointitoimiala valtuustokauden vuosilla 2021–2023

Valtuustokauden vuosilla 2021–2023 oli leimaa-antavana hallinnon organisatiouudistus, jossa hyvinvointi ja terveyden edistäminen koottiin yhden toimialan alle. Syntyi hyvinvointitoimiala. Toinen merkittävä oli koronapandemia ja lähinnä siitä selviytyminen. Kolmantena voidaan mainita matalan kynnyksen tapahtumien kasvu varsinkin kulttuurissa ja kirjastotoimessa ja niiden saavuttama suosio kuntalaisten keskuudessa.

Hyvinvointilautakunta, jonka alaisuuteen sisällytettiin kirjasto-, kulttuuri-, liikunta- ja kuntalaispalvelut, aloitti toimintansa uuden valtuustokauden alkaessa, ja kaupunkimme ensimmäinen hyvinvointijohtaja aloitti työnsä elokuussa 2021.

Koronapandemian aikaiset rajoitukset aiheuttivat merkittävää haittaa hyvinvointitoimialalle varsinkin vuosina 2021–2023. Vaikka kävijämäärät ovat elpyneet selvästi, koronaa edeltäviin lukuihin ei kaikilta osin ole vielä päästy. Ilmeistä on, että asiakkaiden tapa käyttää palveluita on muuttunut. Uuteen tilanteeseen sopeutuminen vaatii toimialalta panostusta sekä uusien ideoiden esiin tuomista ja käyttöönottoa.

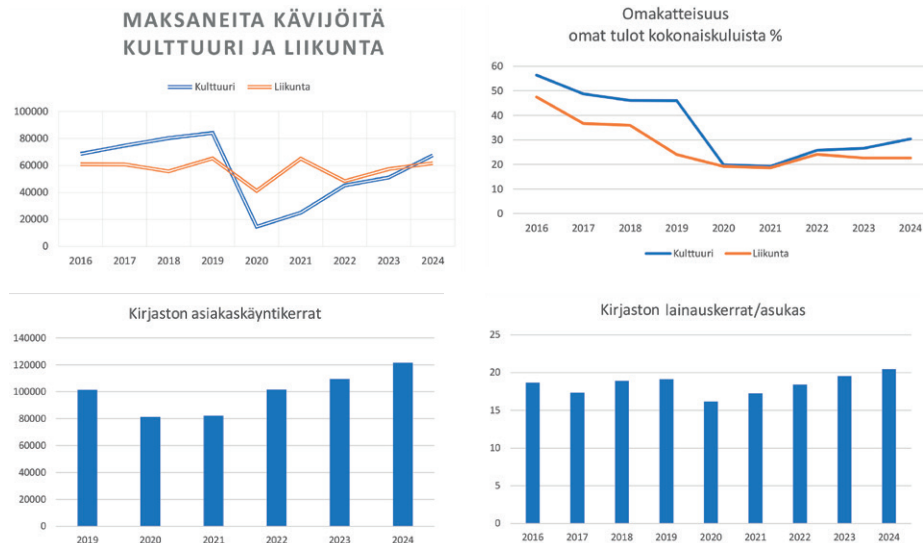
Pandemian jälkeen päätös tapahtumalippujen ostamisesta on selvästi siirtynyt myöhempään, jopa tilaisuuden alkuun. Ennakkomyynti ei ole palautunut koronaa edeltäneelle tasolle. Tämä vaikeuttaa tapahtumien ja tilaisuuksien järjestämistä ja nostaa myös taloudellista riskiä. Ilmiö on valtakunnallinen. Eniten se koskee kulttuuripalveluja ja Akustiikkaa, vähemmän liikuntapalveluja eikä kirjastoa juuri lainkaan.

Omakatteisuus sekä kävijämäärät eivät ole saavuttaneet kulttuurissa eikä liikunnassa vuosien 2018–2019 lukuja. Todennäköistä onkin, että aikaisempiin lukuihin ei ole helppoa päästä. Asiakaskunnan muuttuneeseen ostopäätöskäyt-

täytymiseen on jatkosuunnittelussa aiheellista paneutua ja samalla etsiä ennakoluulottomasti uusia ulostuloja, joilla voitaisiin edelleen elvyttää kulttuurin ja liikunnan tarjontaa ja käyttöä.

Kirjastopalveluilla menee lukujen mukaan paremmin kuin liikunta- ja kulttuuripalveluilla. Kävijämäärät ovat ylittäneet koronaa edeltäneet luvut. Omakatteisuudessa ei kirjastopalveluiden alueella ole odotettavissa merkittäviä muutoksia.

Valtuustokauden 2021–2024 luvut käyvät esiin seuraavissa diagrammeissa.

5.2.2 Kirjastopalvelut

Strategisena tavoitteena vuonna 2024 kirjastopalveluilla oli 13–18-vuotiaiden lainamäärien kasvattaminen 10 % vuoteen 2023 verrattuna. Tavoite saavutettiin 20 % kasvulla.

Vuonna 2024 kirjastopalvelut tekivät sekä kävijämäärältään että lainaluvultaan mitattuna kaikkien aikojen tuloksen. Kävijöitä pääkirjastossa oli 93 235, nousua edellisvuoteen 2,98 %. Lainamäärä pääkirjastossa oli 237 408 lainaa, eli nousua edellisvuoteen 5,70 %.

Kirjastoauto Tarinatoukka palveli 60 pysäkillä. Kirjastoautolla kävi 1 546 asiakasta. Käyntejä oli 28 246, nousua edellisvuoteen 7,97 %. Kirjastopalveluiden lainoista lähes neljännes eli 75 666 lainaa tehtiin kirjastoautosta, mikä osoittaa kirjastoautotoiminnan tärkeyden ja tarkoituksenmukaisuuden.

Kirjastoautotoiminta Ylivieskassa täytti 50 vuotta, mitä juhlistettiin juhlanäytelyin ja tapahtumin. Tarinatoukan 20-vuotista taivalta juhlittiin osallistumalla erilaisiin tapahtumiin. Kirjastoauto toimi myös ennakoäänestysbussina kaksissa presidentin vaaleissa sekä EU-vaaleissa.

Kirjastossa järjestettiin alakoululaisten kirjastokerhoja, yleisiä satutunteja sekä perhepäivähoitajien ryhmille suunnattuja satutunteja. Kirjallisuuspiiri kokoontui kerran kuukaudessa. Näiden toistuvien tapahtumien lisäksi järjestettiin yksittäisiä tapahtumia, kuten kirjavinkkauksia, kirjailija- ja musiikkivierailuja sekä näytelyitä. Kaikkiaan kirjastossa oli 120 tapahtumaa, joihin osallistui noin 2 500 henkilöä.

Kirjastopalveluiden henkilökunta on hyödyntänyt ansiokkaasti eri sosiaalisen median kanavia. Esimerkiksi kirjaston palveluista tehtyjen videoiden katselukertoja on vuoden aikana ollut yli 200 000.

TUNNUSLUVUT	TP 2022	TP 2023	TA 2024	TP 2024
Lainat / asukas Pohjois-Pohjanmaa 17,24 (2023)	18,43	19,6	19,6	20,37
Käyntiä / asukas Pohjois-Pohjanmaa 7,90 (2023)	6,61	7,16	7,2	7,9
E-aineiston lainaus / asukas	1,76	2,11	2,2	2,29
Kirjastopalveluiden nettomenot € / asukas Pohjois-Pohjanmaa 59,41 (2023)	55,32	56,87	57,25	56,86
Henkilöstö	9,5	9,5	9,5	9,5

5.2.3 Kulttuuripalvelut

Kulttuuripalveluiden strategisia tavoitteita vuonna 2024 ovat olleet Ylivieskan pitäminen vireänä kaupunkina sekä matalankynnyksen tapahtumien lisääminen. Kulttuuripalvelut järjestävät tapahtumia itse, mahdollistavat tapahtumien järjestämisen antamalla niille puitteet ja edistävät yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa. Tavoitteena oli toteuttaa 35 matalankynnyksen tapahtumaa vuonna 2024. Tapahtumia toteutui yli odotusten peräti 62. Kävijämäärältään suurimpia tapahtumia olivat Joulun avajaiset ja Myllymarkkinat.

Kulttuuripalveluiden toiminta siirtyi kesäkaudeksi Helaalan myllylle ja kotiseutumuseo Puuhkalaan. Kotiseutumuseolla vieraili kesäaikaan 1 400 kävijää. Puuhkalan neljänä kesälauantaipäivänä järjestettiin maksutonta ohjelmaa ja toimintaa koko perheelle.

Kulttuurikeskus Akustiikan kokonaiskävijämäärässä jatkoi nousuaan myös vuonna 2024 ollen noin 67 500. Vaikka kävijämäärät ovat elpyneet selvästi, koronaa edeltäviin lukuihin ei kaikilta osin ole vielä päästy. Konsertteja ja esityksiä toteutettiin 84, elokuvia näytettiin 195, messuja ja seminaareja oli 15, juhlia oli 12, kokouksia ja koulutuksia oli yhteensä 154. Lisäksi taidenäyttelyitä oli 12.

Kino Akustiikan elokuvatoiminta alkoi omana toimintana alkuvuodesta 2024. Elokuvanäytöspäiviä oli noin kaksi kertaa viikossa sekä muun toiminnan ja ensi-iltojen mukaan. Vuonna 2024 oli 195 elokuvanäytöstä, joissa kävi 5200 katsojaa.

Akustiikan aulan remontti toteutettiin rakentamalla kiinteä palvelutiski lipunmyynnille ja ravintolapalveluille. Aulan yleisilme päivittyi nykyaikaisemmaksi, puitteet ravintolapalveluiden toteuttamiseksi paranivat huomattavasti ja asiakaspaikkojen määrä aulassa kasvoi.

Akustiikan pääsaliin uusittiin d&b Audiotechnikin järjestelmä vastaamaan nykyisiä korkeatasoisia äänentoistotarpeita, mikä tuottaa paremman äänimaailman myös elokuvien katselussa.

TUNNUSLUVUT	TP 2022	TP 2023	TA 2024	TP 2024
Kulttuuritoiminta				
Kulttuurikeskus Akustiikan palvelujen kävijämäärä	40 000	51 000	70 000	67 500
Akustiikan omakatteisuus-% Ilman pääomavuokraa	26% 51%	32% 48%		26% 52%
Museotoiminta - perinnekuulttuuri				
Puuhkalan museon, keskiviikkotorien ja Helaalan myllyn kävijämäärät	5 000	9 200	8 000	6 200
Yleinen kulttuuritoimi	4 000	11 300	7 000	8 500
Henkilöstö				
Kulttuurikeskus Akustiikka, kotiseutuarkisto, museotoimi, muu kulttuuritoimi	8,5	8,5	8,5	8,5

5.2.4 Liikuntapalvelut

Liikuntapalveluiden tavoitteena vuonna 2024 oli tarjota liikuntamahdollisuuksia liikuntalaissa tarkoitettulla tavalla sekä kuulla kuntalaisia liikuntaa koskevissa päätöksissä. Liikuntapalveluiden käyttöaste jatkoi nousuaan vuonna 2024. Uimahallin koko vuoden kävijämäärä ylittyi edellisvuoteen verrattuna 4370 kävijällä. Osaltaan tähän vaikutti myös se, että uimahalli oli avoinna läpi kesän.

Eri ikäryhmille suunnattua ohjattua liikuntaa toteutettiin vuonna 2024 säännöllisesti, ja ryhmien koot pysyivät lähestulkoon edellisvuoden tasolla. Eläkeläisryhmien ohjatussa toiminnassa oli pientä laskua, mutta luontoliikunta, retkeily sekä tapahtumat kasvattivat suosiotaan. Hamarin rantasauna ja avanto kiinnostivat kuntalaisia. Loppuvuoden kävijämäärät kasvoivat jopa 30 % alkuvuoden kävijämääristä.

Vuonna 2023 keilahalli kärsi vesivahingosta. Korjausten jälkeen se otettiin uudelleen käyttöön huhtikuussa 2024. Ratatuntien määrät jäivät edellistä vuotta 2022 pienemmäksi, koska keilahalli oli avoinna vain osan vuotta vuosina 2023–2024.

Perusparannettujen ulkotenniskenttien käyttö aktivoitui, ja harrastajia oli koko kesän ajan. Perusparannuksen yhteydessä päivitettiin kulk- ja varausjärjestelmä tehostamaan käytön sujuvuutta.

Sivistyspalveluiden kanssa toteutettu hanketoiminta mahdollisti liikuntaneuvonnan palveluketjujen kehittämisen nuorten liikuntaneuvonnassa. Yleiseen liikuntapalveluiden toimintaan vakiintunut liikuntaneuvonta jatkoi kehitystään hyvällä tasolla valtakunnallisellakin mittakaavalla. Asiakkaita oli noin sata.

TUNNUSLUVUT	TP 2022	TP 2023	TA 2024	TP 2024
Uimahallin kävijämäärä	56 841	57 327	58 000	61 700
Keilahallin ratatunnit	6 804	* 3 762		** 3 133
Liikuntasalin käyttöaste Iltatunnit 1.9.-31.5	63,6%	67,5%	70%	65%
Tennishallin käyttöaste Iltatunnit 1.9.-31.5	62,3%	67,6%	65%	72,5%
Jäähallin käyttöaste (Iltatunnit 1.1.-huhti, syys-31.12)	92,1%	93,8%	95%	91%
Erityisryhmien tilaisuudet	391	372	420	454
Liikuntapalveluiden nettomenot €/asukas	187	187	185	192
Henkilöstö	14	13	13	13

* Aikavälillä 1.1.-31.5.2023 ** Aikavälillä 26.4.-31.12.2024.

5.3 Tekniset palvelut

5.3.1 Kuntatekniikan palvelut

Kuntatekniikan palveluihin kuuluu katujen, viemäriverkoston sekä puistojen hoito ja kunnossapito sekä infran uudis- ja perusparannushankkeet. Katujen kunnossapitoon sisältyy muun muassa auraus, hiekoitus, reikien paikkaus, liikenteenohjaus (liikennemerkkit ja liikennevalot), katuvalot ja pysäköintialueet. Puistojen ja viheralueiden hoito sisältää muun muassa katuviheralueet, yleiset leikkikentät, Hamarin uimapaikan, skeittipuiston ja lemmikkien hautausmaan. Puistojen ja viheralueiden hoitotasot pysyivät ennallaan. Mauno Koiviston puiston perusparannussuunnittelu käynnistettiin. Ulkoliikuntapaikkoja hoidettiin yhteistyössä liikuntapalveluiden kanssa ja liikuntapuiston tenniskentän saneeraaminen saatettiin loppuun.

Infran uudis- ja perusparannushankkeet tehdään katu- ja siltahankkeissa yhteishankkeena Ely-keskuksen kanssa sekä ratahankkeissa Väyläviraston kanssa. Lisäksi kuntatekniikan palveluiden alle kuuluvat lentokentän ja ulkojaiden

ylläpito sekä kuntatekniikan varikko, jossa korjataan pienkalustoa ja tehdään metallitöitä.

Vuonna 2024 aloitettiin Salmiperän uuden asemakaava-alueen ensimmäisen vaiheen rakentaminen. Lisäksi jatkettiin Toivonpuiston alueen saneerausta ja kunnostettiin Hamarintietä. Raudaskylällä kartoitettiin ja saneerattiin jätevesiverkkoa. Salmiperäntiellä parannettiin kevyen liikenteen turvallisuutta suojatiesaarekkeilla. Lisäksi viimeisteltiin Hakalahden hidaskatu ja käynnistettiin Taanilan uuden asemakaavoitetun liikealueen katusuunnittelu.

Käynnissä olevia hankkeita kuntatekniikalla oli vuonna 2024 kaksi. Junnikan kankaan teollisuusalueen suunnittelu päättyi toukokuussa ja heti kesäkuussa aloitettiin rakentaminen. Hankkeelle saatiin EAKR-rahoitusta 0,9 miljoona euroa. Syksyllä 2024 aloitettiin Taanilan liikealueen infran suunnittelu. Infran rakentaminen aloitetaan keväällä 2025 ja valmista kuntatekniikan osalta on kesällä 2026.

Sopimusyksityisteiden kunnossapito päättyi 31.12.2024. Muiden yksityisteiden auraus päättyi kaupungin toimesta talvikauteen 2023–2024. Aurattavien yksityispihojen määrä väheni 350:stä 115:een.

Tarkastuslautakunnalle toimitettujen tietojen perusteella erityisesti sosiaali- ja terveysperusteisten aurauspalveluiden hakijoiden ja saajien lukumäärä vähentyi oleellisesti valtuuston yksityisteiden ja -pihojen aurausavustuspäätöksen jälkeen. Tarkastuslautakunta pohtii, toimiiko palvelu ja avustuksen hakuprosessi tarkoituksenmukaisella tavalla.

5.3.2 Tilapalvelut

Tilapalvelut rakennuttavat, ylläpitävät ja vuokraavat kaupungin eri hallintokuntien käyttöön tiloja, jotka ovat käytettävyyttä ja kustannukset huomioon ottaen tarkoituksenmukaisia, turvallisia ja monikäyttöisiä.

Vuonna 2024 saatettiin loppuun Vähäkankaan koulun rakentaminen ja koulu otettiin käyttöön elokuussa. Keilahallin kosteusvaurioremontti aloitettiin kesällä 2023, ja se valmistui keväällä 2024. Remontissa korjattiin kesällä 2023 rankkasateiden aiheuttama kosteusvaurio.

Kasarmintorin kioskki saatiin valmiiksi keväällä 2024. Akustiikan peruskorjaus aloitettiin keväällä 2024. Peruskorjauksessa uusittiin muun muassa äänentoistolaitteet ja aulan kalusteet. Muita hankkeita olivat muun muassa Safarin huoltorakennuksen kilpailutus, Kasarmin vesitornin katon ja puuseinien kunnostus sekä Päivärinnan koulun ja lukion sisäilmakorjaukset. Rakennusten kunnossapito ja pienimuotoiset korjaustyöt suoritettiin pääosin omana työnä.

Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaisesti teknisten palveluiden lautakunta tarjosi kylätalojen omistajuutta kyläyhdistyksille. Ne kylätalot, joiden omistajuudesta kyläyhdistys ei ollut kiinnostunut, asetettiin myyntiin. Vuonna 2025 kaksi kylätaloa luovutettiin lahjakirjalla ja kaksi myytiin.

5.3.3 Maankäyttöpalvelut

Toimialaan kuuluvat kaavoitus ja kaupunkisuunnittelu sekä maaomaisuuden hallinta ja maapolitiikka. Asemakaavoitus tehdään omana työnä ja yleiskaavoitus konsulttipalveluna. Maapoliittinen ohjelma ja toteuttamisohjelma pitää sisällään raakamaan hankinnan, kiinteistön muodostuksen sekä tonttien myynnin ja vuokrauksen. Lisäksi maankäyttöpalvelut vastaavat kaupungin karttojen ylläpidosta, paikkatietopalveluiden kehittämisestä ja ylläpidosta sekä maastomittauksesta.

Vuonna 2024 hyväksyttiin 4 asemakaavaa ja 1 osayleiskaava: Saimankatu Taa- nilassa, Taanilan liikerakentamisen alue, virastokortteli ja terveyskeskuksen alue sekä Vasaman tuulivoimapuiston osa-alue 1:n osayleiskaava. Tämä osayleiskaava mahdollistaa enintään 8 tuulivoimalan rakentamisen. Osa-alueen 2 kaavoitus on ehdotusvaiheessa.

Vuoden 2024 aikana tuli vireille kaksi uutta asemakaavaa (Koskipuhdon teollisuuspuisto ja Hakalahdenkadun asemakaavan laajennus). Olmala II asemakaavahankkeen luonnosaineistot tuotiin nähtäville. Raakamaata hankittiin noin 41,9 ha, muuta maata noin 0,9 ha. Raakamaata hankitaan ensisijaisesti vapaaehtoisilla kaupoilla.

Tontteja myytiin 12 kappaletta, joista 6 oli pientalotontteja, 2 teollisuustonttia, 2 liikerakennustonttia ja 2 tontin osaa. Tontteja vuokrattiin 7 kappaletta. Rakennuskelpoisia vapaita pientalotontteja omakoti-, paritalo- ja rivitalorakentamiseen oli tarjolla yhteensä 50 kappaletta. Näistä 15 varattiin.

Tarkastuslautakunta toteaa, että asetettuihin tavoitteisiin ei kaikilta osin päästy. Syynä tähän oli valtakunnallinen taloussuhdanne.

5.3.4 Ympäristöpalvelut

Ympäristöpalvelut vastaavat rakentamiseen ja ympäristönsuojeluun liittyvistä, sektorin lainsäädännön edellyttämistä viranomaistehtävistä Ylivieskan kaupungin alueella. Laeissa tarkoitettuna viranomaisena toimii rakennus- ja ympäristölautakunta.

Ympäristönsuojelulain mukaista valvontaa on Ylivieskassa toteutettu kuntayhteistyönä siten, että mukana ovat myös Kannuksen, Nivalan ja Oulaisten kaupungit sekä Merijärven ja Sievin kunnat. Valvontatyöstä vastaa ympäristötarkastaja. Viranhaltijapalveluja myytiin Kannuksen, Nivalan ja Oulaisten kaupungeille sekä Alavieskan, Merijärven, Toholammin ja Halsuan kunnille. Halsuan kunnan kanssa sopimus purettiin joulukuussa. Rakennusvalvontaa myytiin Sieviin ja Toholammille.

Vuoden 2024 aikana myönnettiin 120 rakennuslupaa ja 59 toimenpidelupaa. Ympäristölupia myönnettiin 9 kappaletta. Kaupungin uudet ympäristönsuojelumääräykset tulivat voimaan 1.5.2024. Vesienhoidon hankkeita oli kolme. Vuoden 2024 aikana päättyivät Olen kymmenvuotias- ja Kalajokivarren pengerryspumppaamojen soveltuvuus vesiensuojeluun -hankkeet. Katajaojan kaupunkipuron osalta hanke jatkuu kesäkuun loppuun 2025.

Kalajoen tulva keväällä 2024 aiheutti suuria vahinkoja erityisesti yksityiskäyttöön mutta myös kaupungin tiestölle ja Sipilän rakennuksille. Lisäksi tulvavahinkojen torjuminen sitoi paljon kaupungin henkilöstöä.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota siihen, että tulvavahingot osoittavat äärimmäisiin sääilmiöihin varautumisen tärkeyden.

5.3.5 Ympäristöterveydenhuolto

Ympäristöterveydenhuollon tehtävänä on terveellisen elinympäristön turvaaminen sekä terveyshaittojen vähentäminen ja ennaltaehkäisy. Tavoite on terveellinen asuin- ja elinympäristö, hyvälaatuinen talousvesi ja turvalliset elintarvikkeet, terveet ja hyvinvoivat eläimet sekä toimiva eläinlääkintähuolto. Ylivieskan ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueeseen kuuluvat Ylivieska, Nivala, Sievi ja Alavieska.

Ympäristöterveydenhuollon tehtävät ovat lakisääteisiä. Niihin kuuluu eläinlääkintähuolto ja terveysvalvonta. Ympäristöterveydenhuollon toiminta on suunnitelmallista, ja valvontatoimet perustuvat riskienarviointiin. Toimintasuunnitelma toimii valvontasuunnitelmana. Valvontasuunnitelma pohjautuu toimialan lainsäädännölle, valtakunnalliselle valvontasuunnitelmalle ja keskusviranomaisten (Ruokavirasto, Valvira) laatimille sektorikohtaisille valvontasuunnitelmille. Valvontasuunnitelma sisältää myös eläinlääkintähuollon ohjelman. Valvontasuunnitelman toteutuminen arvioidaan toimintavuoden päätyttyä ja raportoidaan vastuuviranomaisille.

Vuosi 2024 oli ympäristöterveydenhuollon toinen toimintavuosi osana Ylivieskan kaupungin organisaatiota. Terveystoimien valvonnassa tehtiin yhteistyötä muun muassa valvontaeläinlääkärin, rakennusvalvonnan, ympäristönsuojelun ja sosiaalitoimen kanssa. Ympäristöterveydenhuolto antoi vuonna 2024 yhteensä 31 lausuntoa pääasiassa rakennusvalvonnalle, ympäristönsuojelulle ja kaavoitukseen.

Tupakkalain mukainen suunnitelmallisen valvonnan toteutumisaste oli 92 % (73 % vuonna 2023). Tupakkatuotteiden vähittäismyyntilupia myönnettiin vuonna 2024 kolme. Valvontayksikössä annettiin yksi tupakkalain (549/2016) 96 §:n mukainen kieltopäätös tupakan markkinointikieltoa koskevassa asiassa. Nikotiinivalmisteiden vähittäismyyntin suunnitelmallisen valvonnan toteutumisaste oli 42 % (68 % vuonna 2023). Nikotiinivalmisteiden vähittäismyyntilupia myönnettiin kaksi. Elintarvike- ja terveydensuojelulain mukaisilta valvontakohteilta sekä tupakan vähittäis- ja tukkumyyntipaikoilta peritään kyseisten lakien mukaiset vuosivalvontamaksut.

Terveysvalvonnan suorittamien tarkastusten kokonaislukumäärä nousi vuodesta 2023. Elintarvikelain mukaisia tarkastuksia tehtiin 33 % enemmän kuin vuonna 2023. Valvonnan työajasta (htv:lla mitattuna) noin 38 % kuluu suunnitelmattomaan valvontaan, valvontaeläinlääkärin työajasta suurin osa.

Pieneläinten arki- ja päivystyskäyntien yhteenlaskettu lukumäärä on edelleen noussut verrattuna edelliseen vuoteen. Kiireettömissä tapauksissa ei ole yli kolmen viikon odotusaikoja. Terveystoimien huoltokäyntien määrä on laskenut vuodesta 2023. Eläinlääkintähuollossa peritään klinikka- ja laitemaksuja maksutaksan mukaisesti. Alueella on myös yksityisiä terveydenhuoltopalveluiden tarjoajia.

Epäilyyn perustuva eläinsuojeluvalvonta, eläintautivalvonta sekä merkinnän ja rekisteröinnin valvonta on pystytty hoitamaan tarvetta vastaavasti. Valitetta-

vasti suunnitelmalliseen eläinsuojeluvalvontaan ei ole ollut riittävästi resursseja. Eläintenpitäjille on annettu paljon ohjausta ja neuvontaa tarkastusten lisäksi.

Tarkastuslautakunta toteaa, että ympäristöterveydenhuollossa talousarvion mukaisiin tavoitteisiin ei ole kaikilta osin päästy. Lautakunta pohtii, onko lakisääteisten tehtävien hoitamiseen riittävästi resursseja.

TALOUSARVIOVERTAILU 31.12.2024				TOTEUMA 100%						
TALOUSALUE	MENOT			TULOT			NETTO			
	TA 2024	TOT. 31.12.2024	%	TA 2024	TOT. 31.12.2024	%	TA 2024	TOT. 31.12.2024	ALLE/YLI 2024	TOT. %
Tekn.palv.hallinto	255 073	262 867	103	0	1 184		-255 073	-261 683	6 610	103
Kuntatekniikanpalvelut	2 314 918	2 335 980	101	422 300	445 731	106	-1 892 618	-1 890 249	-2 369	100
Tilapalvelut	7 449 448	6 725 721	90	7 184 089	7 839 173	109	-265 359	1 113 452	-1 378 811	-420
Maankäyttöpalvelut	755 910	709 394	94	505 200	563 886	112	-250 710	-145 508	-105 202	58
Tekniset palvelut	10 775 349	10 033 962	93	8 111 589	8 849 974	109	-2 663 760	-1 183 988	-1 479 772	44
Ympäristöpalvelut	884 313	887 503	100	538 525	768 492	143	-345 788	-119 011	-226 777	34
Ympäristöterveydenhuolto	1 482 346	1 432 749	97	1 044 978	1 076 648	103	-437 368	-356 101	-81 267	81
Viemärlaitos	1 754 587	2 036 809	116	2 235 000	2 258 542	101	480 413	221 733	258 680	46
TEKLA	14 896 595	14 391 023	97	11 930 092	12 953 656	109	-2 966 503	-1 437 367	-1 529 136	48

Teknisten palveluiden talousarviovertailu.

6. HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMINEN LAAJAN HYVINVOINTIKERTOMUKSEN 2021-2025 POHJALTA

Kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on kuntalain (410/2015, 1§) mukaan kunnan keskeisiä tehtäviä.

Hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman tekeminen perustuu lakiin. Sote-järjestämislain 6§ mukaan kunnan on seurattava kuntalaisten elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin. Kunnan on valmisteltava valtuustolle valtuustokausittain hyvinvointisuunnitelma ja -kertomus edellä mainituista asioista. Strategisessa suunnittelussaan kunnan on asetettava hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tavoitteet ja määriteltävä tavoitteita tukevat toimenpiteet. Lisäksi on raportoitava vuosittain valtuustolle kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä, niihin vaikuttavista tekijöistä sekä toteutetuista toimenpiteistä.

Ylivieskan kaupungin valtuustokauden hyvinvointikertomustyö sisältää:

1. Hyvinvointisuunnitelman, joka on laadittu ajalle 2021–2024 (KV 17.7.2021/§7). Siihen on kirjattu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteet ja määritelty tavoitteita tukevat toimenpiteet. Hyvinvointisuunnitelman laatimisesta on vastannut Ylivieskan kaupungin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työryhmä, johon kuuluu edustajat kaikilta kaupungin toimialoilta ja Pohteelta. Hyvinvointisuunnitelma perustuu kaupungin strategiaan ja siitä johdettuihin hyvinvointitavoitteisiin.
2. Hyvinvointikertomuksen, jonka vuosiraportit on käsitelty vuosittain (2021, 2022 ja 2023) hyvinvointilautakunnassa ja viety edelleen kaupunginhallituksen ja kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi. Hyvinvointikertomuksen vuosiraporteissa on raportoitu kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä ja niihin vaikuttavista tekijöistä sekä toteutetuista toimenpiteistä.
3. Laajan hyvinvointikertomuksen 2021–2025 julkaisun, joka on lain edellyttämä ja kerran valtuustokaudessa laadittava hyvinvointikertomus (Kaupunginvaltuusto 19.5.2025 §27). Ylivieskan kaupungin laaja hyvinvointikertomus on keskeinen asiakirja, jonka tavoitteena on antaa kokonaisvaltainen kuva Ylivieskan väestön hyvinvoinnin tilasta. Hyvinvointikertomus perustuu ajankohtaiseen tilastotietoon sekä kuntalaisten kokemuksiin.

Ylivieskan hyvinvoinnin edistämistyö perustuu yhteistyöhön eri toimijoiden välillä. Hyvinvointikertomus toimii työkaluna eri hallinnonalojen, järjestöjen ja muiden sidosryhmien yhteistyön kehittämisessä. Hyvinvoinnin edistäminen on pitkäjänteistä työtä, joka vaatii strategista suunnittelua ja konkreettisia toimenpiteitä.

Hyvinvointikertomustyössä Ylivieskan väestön hyvinvointia tarkasteltiin kolmen ikäryhmän näkökulmasta. Kokonaisuutena hyvinvoinnissa on nähtävissä sekä myönteistä kehitystä että huolta herättäviä ilmiöitä.

Lapset ja nuoret

Nuorimpien, 7–9-vuotiaiden, joukossa tyytyväisyys omaan elämään on korkea. Valtaosa kokee olonsa turvallisiksi, viihtyy kotona ja koulumatkat sujuvat hyvin. Myös ystävyssuhteisiin ollaan tyytyväisiä. 10–13-vuotiaiden keskuudessa tyytyväisyys moniin elämänalueisiin laskee. Tyttöillä nousi esiin enemmän tyytymättömyyttä itsetuntoon ja yleiseen elämänlaatuun kuin pojilla. 14–17-vuotiaat nuoret kokivat yleisesti tyytyväisyyttä perheeseen, ystäviin ja asumisoloihin. Kuitenkin sukupuolten välillä oli merkittäviä eroja: tytöistä vain noin kolmasosa oli tyytyväisiä itsetuntoonsa ja omaan kykyynsä selviytyä haasteista. Ilmeisesti pojista tyytyväisiä oli suurempi osuus.

Työikäiset

Nuorista työikäisistä (18–29 v) suurin osa koki tyytyväisyyttä läheisiin ihmissuhteisiin, arjen hallintaan ja kodin turvallisuuteen. Eniten tyytymättömyyttä ilmeni taloudelliseen tilanteeseen, rakennettuun ympäristöön ja palveluiden saavutettavuuteen.

Vanhemmat työikäiset (30–64 v) kokivat hyvinvointia monilla osa-alueilla, mutta erityisesti mielenterveysperusteisten sairauspoissaolojen määrän kasvu sekä yksin asumisen yleistyminen herättivät huolta. Työikäisillä (30–64 v) yleisin huoli oli rahan riittäminen arjessa, minkä nosti esiin 29 % vastaajista.

Ikäihmiset

Yli 65-vuotiaat kokivat pääosin tyytyväisyyttä arjen sujuvuuteen, sosiaalisiin suhteisiin ja kotona pärjäämiseen. Ikäihmisillä huolen aiheet liittyivät terveyteen, taloudelliseen turvallisuuteen, sosiaalisiin suhteisiin ja asumisen laatuun. Tulokset osoittavat, että arjessa selviytyminen, fyysinen kunto sekä turvallinen, sosiaalinen ja palveluiltaan saavutettava ympäristö ovat ikäihmisten hyvinvoinnin kannalta keskeisiä kehittämiskohteita.

Tarkastuslautakunta toteaa, että Ylivieskan koko hyvinvointikertomustyö on tehty voimassa olevien lakien ja asetusten mukaisesti ja täyttää sille laissa asetetut vaatimukset.

7. KONSERNIIN KUULUVIEN YHTEISÖJEN TOIMINTA

7.1 Ylivieskan Vuokra-asunnot Oy

Ylivieskan Vuokra-Asunnot Oy:n taloudellinen tilanne on ollut koko valtuustokauden hyvä. Vuoden 2024 käyttöaste oli noussut vuoden 2023 tasosta 2,2 %. Vuokria oli korotettu vuoden 2024 aikana 2,4 %, mikä johtui yleisten kustannusten noususta. Painetta vuokrien korotuksille on edelleen vuodelle 2025. Isoimpana hankkeena oli Lehmustie 9 kerrostalon purkaminen. Siihen saatiin valtionavustusta 125 000 euroa. Saimankadun vuokra-asuntojen rakentaminen aloitettiin Taanilassa.

Asetettuihin tavoitteisiin ei päästy vuonna 2024 käyttöasteen ja käyttökatteen osalta, mutta toiminnan omavaraisuusaste on toteutunut hyvin.

7.2 Kuntien Hetapalvelut Oy

Kuntien Hetapalvelut Oy:n talouden toteuma 2024 ylitti Ylivieskan osalta kustannusarvion eikä kaikkia automatisaation hyötyjä saatu vielä käyttöön. Yhteiskäyttöisten prosessien kehittäminen muun muassa palkanlaskennassa aloitettiin huhtikuussa 2024. Lisäkustannuksia aiheutti myös TE-uudistus (asiantuntijatyön tarve sekä järjestelmämuutokset). Vuoden 2024 aikana käynnistettiin myös ohjausryhmätyöskentely. Mahdolliset hankintalain muutokset ovat jo vaikeuttaneet tulevien vuosien toiminnan ja talouden suunnittelua.

Kuntien Hetapalvelut Oy:lle ei toistaiseksi ole tehty ISAE 3402 -varmennusraporttia. ISAE (International Standard on Assurance Engagements) 3402 on kansainvälinen auditointistandardi, joka arvioi palveluntarjoajan sisäisten prosessien luotettavuutta. ISAE 3402 -standardi ei ole vain kertaluontoinen tarkastus, vaan se varmistaa, että palveluntarjoajan prosessit, kuten palkanlaskenta, pysyvät tarkkoina ja turvallisina pitkällä aikavälillä. Standardin noudattaminen rakentaa asiakkaalle luottamusta, kun palveluntarjoaja voi läpinäkyvästi osoittaa toimintansa laadun ja vastuullisuuden. Tämä on erityisen tärkeää, kun käsitellään palkkahallinnon kaltaisia kriittisiä ja arkaluonteisia toimintoja.

Koska Ylivieskan kaupunki ostaa palkanlaskentapalvelut Kuntien Hetapalvelut Oy:ltä, tarkastuslautakunta haluaa kiinnittää konserniohjauksessa huomiota siihen, tulisiko Kuntien Hetapalveluiden prosesseista laatia ISAE 3402 varmennusraportti.

7.3 PPE-Köökki Oy

PPE-Köökki on In-house-yhtiö, josta Ylivieskalla on 10 % omistusosuus. Yritys tuottaa puhdistus- ja ruokapalveluita 15 kuntaan ja hyvinvointialueelle. Yrityksessä on henkilökuntaa 531 henkilöä.

- Siivottavia neliöitä n. 380 000 m²
- Siivottavia kohteita n. 320
- Valmistus- ja palvelukeittiöitä yli 100
- teriamäärä 5,5 miljoonaa

Laskutus tapahtuu ennakkolaskutuksena. Laskutus tasataan vuoden päätyttyä todellisten kustannusten mukaan. Hallinnon menot vyörytetään kustannuspaikoille palkkakulujen suhteessa. Näihin kuuluvat muun muassa työterveyshuolto, tietoliikennepalvelut, talous- ja palkkahallinto, HR-palvelut ja koulutus.

Tulevaisuudessa haasteina näyttäytyvät Pohteen kaavailemat toiminnan muutokset sekä ammattitaitoisen henkilöstön saaminen. Mahdolliset hankintalain muutokset vaikuttavat tulevaisuudessa myös PPE-Köökin toimintaan.

7.4 Jätelautakunta

Jokilaaksojen jätelautakunta on alueellinen jätehuoltoviranomainen. Alueeseen kuuluvat Alavieska, Haapajärvi, Haapavesi, Kalajoki, Kannus, Kärsämäki, Merijärvi, Nivala, Oulainen, Pyhäjoki, Pyhäjärvi, Pyhäntä, Sievi, Siikalatva, Toholampi sekä vastuukuntana Ylivieska.

Lautakunnan jäsenet ovat alueensa kuntien nimittämiä luottamushenkilöitä. Työntekijöitä on kolme. Jätelautakunta vastaa ja päättää toimialueensa asioista, jotka jätelain mukaan on säädetty kunnan jätehuoltoviranomaisen hoidettaviksi. Jätehuoltoviranomainen toimii jätelain mukaisena seurantaviranomaisena. Valvovina viranomaisina toimivat kuntien ympäristönsuojeluviranomaiset sekä alueelliset ELY-keskukset.

Toimintaa ohjaavat jätelaki 17.6.2011/646, valtioneuvoston asetus jätteistä 978/2021 sekä jätehuoltomääräykset ja jätemaksutaksa. Jätehuoltomääräykset ovat jätelainsäädäntöä täydentäviä, sitovia määräyksiä. Jätelautakunta hyväksyy toimialueellaan voimassa olevat määräykset sekä jätemaksutaksan. Taksaa sovelletaan Vestia Oy:n omistajakunnissa. Jätemaksutaksan maksut sisältävät kaikki jätelainsäädännön edellyttämät jätehuollon toteutuksen kustannukset: Jätteen keräily, kuljetuksen, jätteiden hyödyntämisen ja käsittelyn, kaatopaikan maisemoinnin ja jälkihoidon, tiedotuksen, kierrätysneuvonnan, investoinnit, jätehuollon kehittämisen, hallinnon ja laskutuksen sekä jätelautakunnan toiminnan.

Jätelautakunnan keskeisiä tehtäviä vuonna 2024 olivat muun muassa jätehuollon liittymisvelvoitteen seuranta ja jätteenkuljetuksen ulkopuolella olevien kiinteistöjen kartoittaminen sekä kehottaminen liittymään jätekuljetuksen piiriin. Lisäksi tehtävänä on jätelain uudistuksen täytäntöönpanoon ja seurantaan liittyvät toimet sekä jätehuoltomääräysten soveltamisen ja niiden noudattamisen seuranta.

Lautakunta myös kerää kompostointi-ilmoitukset, pitää yllä kompostirekisteriä sekä seuraa Ylivieskan keskustaajaman biojätteen lajitteluvuoroitetta. Biojätteen erilliskeräysvelvoite astui voimaan 01.07.2024.

Tarkastuslautakunta huomioi, että laaja toiminta-alue ja erilaiset toimintakulttuurit tuovat haasteita jätelautakunnan työskentelylle.

8. TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

8.1 Tilikauden 2024 toteutuminen

8.1.1 Valtuustokauden taloudellinen toteuma

Vuonna 2021 Ylivieskan taseessa oli alijäämää noin 1,0 miljoonaa euroa, joka tuli kattaa vuoden 2023 loppuun mennessä. Vuoden 2022 hyvä ylijäämä käännsikin taseen alijäämän ylijäämäiseksi, joten Ylivieskan lakisääteinen alijäämän kattaminen onnistui ennen kattamiskauden viimeistä vuotta 2023. Taseen puskuri oli kuitenkin yhä vähäinen, joten oli tiedossa, että talous tulee aiheuttamaan tulevinakin vuosina haasteita. Tilikauden 2023 tulos oli kolmea edellisvuotta heikompi. Keskeisesti tämä selittyi kertaluontoisten myyntivoittojen vähyydellä, nousseella korkotasolla ja suunnitelman mukaisten poistojen kasvulla. Valtuustokauteen sisältyneen hyvinvointialuemuutoksen myötä Ylivieskan kaupungin toimintakate yli puolittui vuonna 2023 vuoteen 2022 verrattuna.

8.1.2 Tilikauden 2024 toteuma

Tilikauden 2024 tulovirtojen osalta verotulot kasvoivat edellisvuodesta 1,5 % ja valtionosuudet laskivat edellisvuodesta 8,7 %. Sekä verotulojen että valtionosuuksien osalta tulovirrat ylittivät talousarvion. Toimintatuotot kasvoivat 14,6 %, johtuen muun muassa rakennusvalvonnan tulojen noususta, hankkeiden tuista ja avustuksista sekä maa-alueiden myyntivoitoista. Myös toimintatuotot ylittivät talousarvioon nähden.

Tilikauden menovirtojen osalta toimintakulut kasvoivat edellisvuodesta vain 0,5 %. Tähän vaikutti kaupungin toiminnan taloudellinen sopeuttaminen.

Tuloslaskelman toteutunut toimintakate oli -46,0 miljoonaa euroa eli laskua edellisvuoteen oli -3,6 %: a. Muutettuun talousarvioon nähden ennakoitua vähemmän määrärahaa käytettiin mm. yleishallinnossa, elinvoimapalveluissa, yleissivistävissä koulutuspalveluissa, varhaiskasvatuspalveluissa ja teknisissä palveluissa. Määräraha ylittyi viemärlaitoksen osalta.

Vuosikate kattoi poistot selvästi kolmen edellisvuoden tavoin, vaikka tehtiin lisäpoistoja ja arvonalennuksia.

Tilikauden 2024 tulokseksi muodostui 671.000 euroa. Tilikauden 2024 tulos oli kolmea viime vuotta heikompi. Keskeisesti tämä selittyy kertaluontoisten lisäpoistojen ja arvonalennusten tekemisellä. Ilman niitä tilikauden ylijäämä olisi ollut 3,4 miljoonaa euroa eli parempi kuin kahtena aiempana vuonna.

Vuoden 2024 ylijäämä lisäsi taseen ylijäämää noin 4,5 miljoonaan euroon. Ylivieskan lainakanta on yhä korkea.

Tarkastuslautakunta toteaa, että taseen puskuri on kuitenkin vielä matala, joten talous aiheuttaa tulevana vuosina haasteita, jos tulot vähenevät tai menot lisääntyvät.

8.2 Sopeuttamisohjelma ja talouden tasapainottaminen

Valtuusto vahvisti 11.12.2023 talouden sopeuttamisohjelman, jossa tavoitellaan noin 1,2 milj. euron talouden sopeutustoimia vuosille 2024 ja 2025. Vuoden 2024 aikana kaupunginhallitus käynnisti palveluverkkoselvityksen opetuksen ja varhaiskasvatuksen osalta. Palveluverkkoselvitys valmistui syksyllä 2024. Sopeuttamisohjelmaa päivitettiin osana vuoden 2025 talousarviota, jolloin vuoden 2025 sopeutusmäärä oli 2,158 € milj. euroa. Sopeutuksen mahdollistaa keskeisiltä osin sivistyspalveluiden palvelutarpeen pienentyminen.

Tarkastuslautakunta toteaa, että sopeuttamisohjelman mukaiset sopeuttamistoimet ovat pääosin toteutuneet.

8.3 Hankinnat ja investoinnit

8.3.1 Valtuustokauden investoinnit

Vuonna 2021 Kaisaniemen koulun (5,3 milj. euroa) ja Taanilan koulun (5,7 milj. euroa) rakentamiset olivat suurimmat investoinnit. Ylivieskan kaupungin lainamäärä nousi muutamassa vuodessa jyrkästi. Vuonna 2022 Ylivieskan kaupungin kokonaisinvestoinnit olivat 5,9 miljoonaa euroa. Suurimmat investoinnit tuolloin olivat infrainvestointeja: muun muassa Taanilan alueen liikenne järjestelyt,

Juurikosken kadun remontti sekä asemanseudun eli Kasarmin alueen investointi. Vuonna 2023 Ylivieskan kaupungin kokonaisinvestoinnit olivat 6,1 miljoonaa euroa. Suurimmat investoinnit olivat Vähäkankaan koulu (2,5 miljoonaa euroa ja keskustan liikennejärjestelyt 0,7 miljoonaa euroa).

8.3.2 Tilikauden 2024 investoinnit

Vuoden 2024 suurin talonrakennusinvestointi oli syyslukukaudeksi 2024 valmistunut uusi Vähäkankaan koulu 2,5 miljoonaa euroa. Kunnallistekniikan osalta suurin hanke oli Junnikankankaan yritysalueen rakentaminen, 0,6 miljoonaa euroa. Ylivieskan kaupungin kokonaisnettoinvestoinnit olivat 4,4 miljoonaa euroa. Vahva vuosikate riitti kattamaan kaupungin investoinnit.

Osa aiemmin tehdyistä investointipäätöksistä saattaa aiheuttaa palveluverkko-tarkastelun kautta tyhjiä tiloja, joista aiheutuu taloudellisia tappioita. Jo aiemmin tehtyjen investointien vuoksi kaupungin velkamäärä on noussut korkeaksi. Tulevien vuosien investointimäärät ovat viime vuosia selvästi pienemmät.

Hankinnoissa noudatetaan lakia julkisista hankinnoista. Hallintosäännöllä on määrätty toimielimien ja viranhaltijoiden ratkaisovalta ja hankintavaltuudet. Johtavat luottamushenkilöt ja viranhaltijat ovat tehneet sidonnaisuusilmoitukset. Oikeudellisten riskien hallitsemiseksi organisaation hankinta-asioissa pyritään hyödyntämään in house -toimijoiden kilpailuttamia sopimuksia tai tekemällä yhteishankintoja muiden kuntien kanssa.

9. HALLINTOPALVELUT

9.1 Yleistä

Kaupunginhallitus vastaa muun muassa kaupungin hallinnosta, toiminnosta ja henkilöstöstä. Sen alaisina tulosalueina toimivat hallintopalvelut sekä ICT- ja talouspalvelut, jotka tuottavat tukipalveluja muille toimialueille.

Valtuustokauden aikana kaupunginhallinnossa kehittämistyötä on tehty vuosittain. Vuoden 2021 alussa siirryttiin sähköiseen asiakirjahallintaan ja arkistointiin. Merkittäviä organisaatiomuutoksiakin tehtiin, kun hyvinvoinnin toimiala aloitti toimintansa ja elinkeinopalvelut siirrettiin kaupungin omaksi toiminnaksi. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohje valmistui ja otettiin käyttöön kaupungin toimialueilla. Kaupunkistrategialle asetettuja tavoitteita ja tuotavuusohjelmaa seurattiin säännöllisesti ja hallintosääntöä päivitettiin tarvittaessa.

Ylivieskan ICT-kustannukset olivat vuonna 2024 noin 1,3 miljoonaa euroa, joka ei sisällä leasing-kuluja. Joki-ICT:ltä ostettiin palveluita noin 405 000 eurolla.

Hallintopalveluissa saatiin vuoden 2024 aikana päätökseen sähköisen arkistoinnin ja asiakirjahallinnon sähköistämisen projekti. Myös yhteistoimintaneuvottelut saatettiin toimistopalveluiden osalta päätökseen, joiden osalta kustannusvaikutus (2 htv) näkyy vasta vuoden 2025 tilinpäätöksessä.

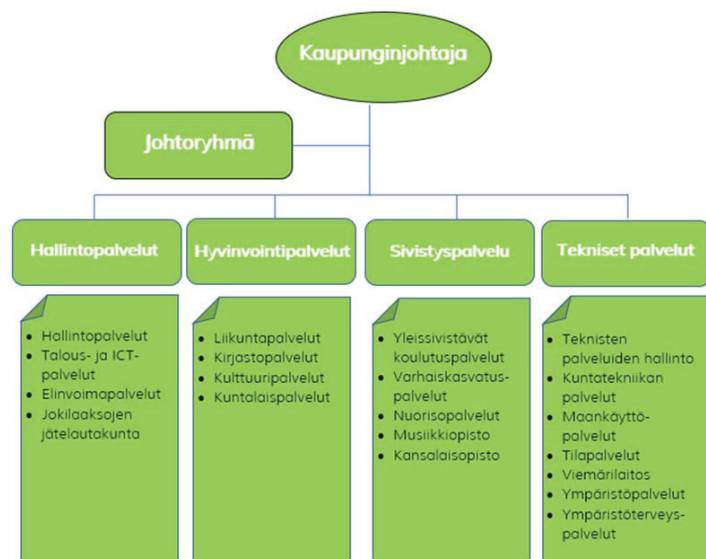
Tarkastuslautakunta pitää merkittävänä, että tilinpäätökseen 2024 on kirjattu myös tietohallintopalveluiden kustannuksia, joista ei aiempina vuosina ole ollut tietoa saatavissa.

Tarkastuslautakunta esittää, että tietohallintoon liittyvät koulutus-tarpeet otettaisiin jatkuvaan tarkasteluun. Henkilöstölle tulisi antaa yksityiskohtaiset ohjeistukset, jotta he pysyisivät mukana tietohallintoon liittyvissä muutoksissa. Saatujen selvitysten perusteella nykyään tulevat ohjeet ovat monimutkaisia eikä niitä aina ymmärretä.

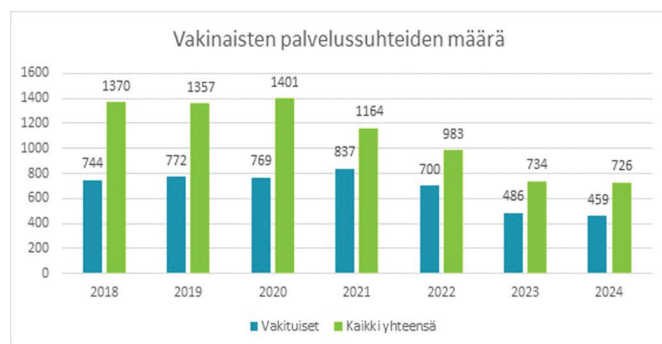
Tarkastuslautakunta pyytää, että toimielimet ja kaupunginhallitus toimittavat vastaukset arviointikertomuksessa liittyviin huomioihin annettuun määräaikaan mennessä.

9.2 Henkilöstömäärä- ja rakenne

Ylivieskan kaupungin organisaatiokaavio 2024

Vakinaisten palvelussuhteiden määrä on laskenut vuodesta 2023.

Ikäryhmä	2020	2021	2022	2023	2024	Osuus henkilöstöstä %
20-29	49	43	33	17	15	3,3 %
30-39	227	238	176	121	107	23,3 %
40-49	194	221	184	130	124	27,0 %
50-59	218	230	202	148	142	30,9 %
60-68	94	88	100	71	71	15,5 %

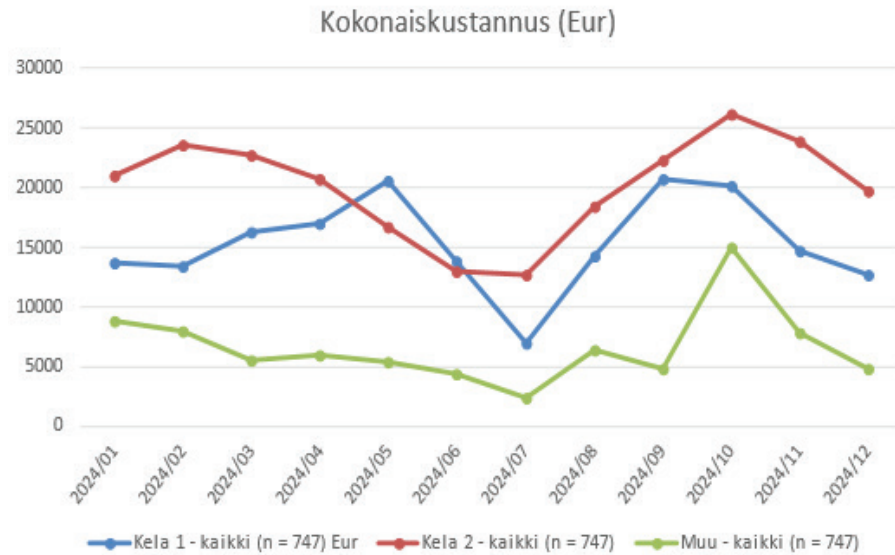
Henkilöstön määrä on laskenut vuodesta 2023, mutta ikärakenne näyttää olevan nousussa verrattuna vuoteen 2023. Vuonna 2024 henkilöstön keski-ikä oli 45,4 vuotta, kun se vuonna 2023 oli 44,13 vuotta.

Sairauspoissaolot

Merkittävää on, että sekä sairauspoissaolojen määrä että sairauspoissaolojen kustannukset ovat laskeneet 12,9 % vuodesta 2023.

Työterveyshuolto ja työ- toiminta

Henkilöstön työterveyshuolto on Mehiläisessä, jonka kustannukset ovat nousseet noin 6,9 %. Palaute työterveyshuollon toiminnasta on ollut hyvää, ja sieltä saatavien raporttien sekä impulssien kautta esihenkilöstö pystyy yhä paremmin toimimaan henkilöstön työkykyä tukevana.

Ylivieskan kaupunki sai päätökseen henkilöstöstrategian, joka hyväksyttiin valtuustossa KV 07.10.2024 § 55. Tarkastuslautakunta arvioi, että henkilöstöstrategian valmistuminen toimenpiteineen vahvistaa henkilöstön työhyvinvointia ja laskee kaupungin pidemmän aikavälin henkilöstökustannuksia. Myös toimiva työterveyshuolto vahvistaa henkilöstön hyvinvointia ja antaa työkaluja esimiestyöhön.

Tarkastuslautakunta on vuonna 2024 kuullut henkilöstön edustajia. Keskeisimpinä huomioina nousi esille seuraavaa: Koulutuksia uusien ohjelmien, sähköisten palveluiden ja järjestelmien osalta tulisi henkilöstön mielestä lisätä ja suunnata useammille henkilöille. Lisäksi tiedonkulun toivottiin parantuvan osalla toimialoista. Rekrytoinnin haasteet ja sijaisten puute sekä jatkuva sijaisten perehdytys koettiin edelleen kuormittavaksi ja osalla toimialoista ne saattavat

muodostaa jopa työturvallisuusriskin. Saatujen selvitysten mukaan kaupungin henkilöstö on kokenut myös uhka- ja vaaratilanteita.

Tarkastuslautakunta pohtii, onko uhka- ja vaaratilanteista raportoitu ja onko tarvittaviin toimenpiteisiin ryhdytty.

9.3 Elinvoimapalvelut

Vuoden 2024 aikana elinvoimapalvelut ovat olleet vahvasti mukana muun muassa Kohti Kasvua! -tapahtuman järjestämisessä sekä Kauppojen yössä yhdessä yrittäjien kanssa, Sun Pampas -viikon toritapahtumissa ja muissa toritapahtumissa. Lisäksi elinvoimapalveluissa on työstetty Junnikankankaan ja muiden alueiden markkinointia sekä käyty neuvotteluita potentiaalisten toimijoiden kanssa. Lisäksi on liitytty Suomen Uusyrityskeskus ry:n jäseneksi, mikä auttaa toiminnan kehittämisessä jatkossa.

Elinvoimapalveluissa aloitettiin uutena työllisyys- ja yrityspalveluiden yhteistyön aktiivinen kehittäminen koko työllisyysalueella. Työnantajista vastaava TE-asiantuntija työskenteli yrityspalveluiden tiloissa. Myös hanketoiminta oli aktiivista. Hankkeiden järjestämänä toteutettiin lukuisia tapahtumia, valmennuksia ja työpajoja. Lisäksi on valmisteltu laajaa selvitystä ilmastonmuutoksen vaikutuksista Ylivieskassa (SOPIVA-hanke).

Sidosryhmätyö on ollut aktiivista oppilaitosten, yritysten ja yhdistysten kanssa. Kaupungin sisällä yhteistyötä on tehty teknisten palveluiden ja kulttuuripalveluiden kanssa. Lisäksi on kehitetty vastuullisuustyötä ja järjestetty vanhempainiltoja yrityksissä.

Elinvoimapalveluiden johtajan työaika kohdistui vuoden 2024 aikana lähes kokonaan työllisyysaluevalmisteluun, jossa hän toimi valmistelun vastuuviranhaltijana ja työllisyysaluejohtajana ajalla 1.7.–31.12.2024.

Ylivieska sai positiivista näkyvyyttä vuonna 2024 investointien ansiosta.

9.4 Työllisyyspalvelut

Ylivieskan seudun työllisyyden kuntakokeilussa olivat mukana Ylivieska, Alavieska, Kalajoki, Merijärvi ja Oulainen. Työllisyyden kuntakokeiluihin ohjattiin kokeilualueilla ne työttömät ja työvoimapalveluissa olevat työnhakijat, jotka eivät olleet oikeutettuja ansiopäivärahaan. Lisäksi kohderyhmään kuuluivat kaikki alle 30-vuotiaat työnhakijat sekä kaikki maahanmuuttajat ja vieraskieliset, jotka ovat joko työttömänä tai työvoimapalveluissa kokeilualueiden TE-toimistoissa. Alkuvaihe kuvattiin varsin kaoottisena. Tähän olivat syynä muun muassa rekrytointeihin, perehdyttämiseen ja erilaisiin ohjeisiin liittyneet haasteet sekä URA-järjestelmän käyttöönotto ja sen osaaminen.

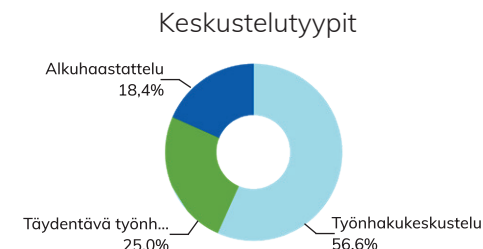
Ylivieskan seudun työllisyyden kuntakokeilussa rakennetyöttömyys lähti voimakkaasti laskuun kuntakokeilun toisena toimintavuonna. Samoin pitkäaikaisyöttömyys noudatteli samaa kaavaa sekä ajallisesti että määrällisesti. Kuntakokeilujen ensimmäisinä vuosina panostus henkilöstöön ja lähipalveluun näkyi. Rakenne- ja pitkäaikaistyöttömyys kääntyi nousuun heinäkuun 2023 jälkeen. Yleinen työmarkkinatilanne selitti osin tilannetta, mutta vaikutuksia oli myös Pohteen toiminnan käynnistymisvaikeuksina, joka näyttäytyi muun muassa sosiaaliohjauksen resurssien vähenemisenä ja palvelujen heikentymisenä. Lisäksi alueelta oli päättynyt useita asiakaskohderyhmälle suunnattuja hankekokonaisuuksia sekä Kelan kuntoutuspalveluihin oli tullut heikennyksiä ja asiakaskriteerit tiukentuivat.

Aktivointiaste nousi kuntakokeilun ensimmäisinä vuosina, parhaimmillaan liki 40 %:n tuntumaan. Pitkäaikaistyöttömien aktivointiaste on ollut matala, koska asiakaskohderyhmä on tarvinnut pikemminkin sote-palveluja. Ulkomaalaisten aktivointiaste on ollut tasainen koko kuntakokeilun ajan. Alueella näkyi voimakkaasti kristillisten opistojen aikuisten perusopetuksen käyttö koto-koulutuksen sijaan, joten aktivointiaste oli korkealla lukukauden aikana ja loma-aikoina se laski voimakkaasti.

Kuntakokeilussa palkkatuettu työ, kuntouttava työtoiminta sekä omaehtoinen opiskelu ovat olleet käytetyimpiä palveluja.

Kuntakokeilun aikana palvelut toteutuivat seuraavasti:

Yhteydenottoja	Alkuhaastattelua
25 365	4 670
Työnhakukeskustelua	Täyd. työnhakukeskustelua
14 365	6 330

YHTEYDENOTTOKANAVAT					
Vuosi	Käynti	Palvelun- tuottaja	Puhelin	Video- neuvottelu	Yhteensä
2022	1 569	12	3 903	30	5 517
2023	2 922	6	7 677	48	10 653
2024	2 460	6	6 690	33	9 192
Yhteensä	6 954	27	18 273	111	25 365

Kuntakokeilun aikana muodostui hyviä käytänteitä ja onnistumisia. Lähipalvelua saatiin toteutettua kaikkiin kuntiin, ja joka kunnassa tuotettiin omannäköiset palvelut. Lisäksi merkittävää asiakkaiden kannalta oli, että sosiaaliohjaajan ja psykiatrisen sairaanhoitajan palvelut olivat saman katon alla. Kokeilun aikana myös verkostotyötä kehitettiin ja tehostettiin. Parannettavaakin jäi, esimerkiksi TE-palveluiden kanssa tehtävä yhteistyö ei vastannut odotuksia, vaan asennetta ja panostusta yhteistyöhön olisi vaadittu kummaltakin osapuolelta.

Työllisyyspalveluiden kuntakokeilussa valmistauduttiin vuoden 2024 aikana uuteen työllisyysalueeseen, mikä vei runsaasti resursseja.

Työllisyysalueen väkiluku on laskenut 278 hengellä, vain Merijärvi on plussalla Ylivieskan lisäksi. Työttömien työnhakijoiden määrä on laskenut 181 hengellä vuoden 2023 loppuun verrattuna. Pitkäaikaistyöttömyys sen sijaan on merkittävässä nousussa Ylivieskassa (146 -> 216 eli +70). Avoimien työpaikkojen määrä on laskenut merkittävästi Ylivieskassa (210 -> 97 eli -113).

Työmarkkinatuen kuntaosuudet nousivat vuonna 2024 merkittävästi (TA 810 000 euroa, toteuma 969 697 euroa).

Tarkastuslautakunta toteaa, että Ylivieskan seudun kuntakokeilu onnistui varsin hyvin ja se edesauttoi valmistautumista TE-2024 uudistukseen.

Tarkastuslautakunta on huolissaan pitkäaikaistyöttömien määrän kasvusta. Uudella työllisyysalueella tulisi erityisesti kiinnittää huomiota työllisyyden edistämiseen, jotta työmarkkinatuen kuntaosuudet saadaan laskemaan. Tulisiko jatkossa pohtia esimerkiksi erillisen työllisyysrahan käyttöönottoa?

10. KONSERNIVALVONTA JA RISKIEN HALLINTA

10.1 Sisäinen valvonta

Kaupungin konsernivalvonnasta vastaa konsernijohto, johon kuuluvat kaupunginhallitus ja kaupunginjohtaja sekä muut hallintosäännössä määrätyt viranomaiset. Konsernivalvonta on järjestetty antamalla ohjeistusta kunnan edustajille tytäryhteisöissä ja kuntayhtymissä, kuulemalla tytäryhteisöjen ja kuntayhtymien johtoa sekä seuraamalla tytäryhteisöjen ja kuntayhtymien talouden tilannetta välitilinpäätöstietojen 30.6. ja tilinpäätöstietojen 31.12. perusteella. Konsernivalvontaa kehitetään konserniohjeen mukaisesti.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan vastuut on määritelty hallintosäännössä hallitukselle, esimiehille ja henkilöstölle. Vastuualueiden ydin- ja tukitoimintojen toimintaprosessit on suunniteltu ja ohjeistettu niin, että sisäinen valvonta toteutuu pääsääntöisesti niissä käytänteissä, joilla johdetaan, suunnitellaan ja ohjataan Ylivieskan kaupungin toimintaa. Näin on varmistettu toiminnan taloudellisuudesta ja tuloksellisuudesta sekä siitä, että kaupunki toimii voimassa olevan lainsäädännön ja ohjeistuksen mukaisesti.

Toiminnassa ja päätöksenteossa tiedostetaan erilaisia toimintaan ja talouteen liittyviä riskejä. Tilivelvolliset viranhaltijat ja esimiehet ovat velvollisia johtamaan, suunnittelemaan ja ohjaamaan toimintaa tavoitteiden saavuttamiseksi ja riskien hallitsemiseksi toiminnan luonteen mukaisesti. Toiminnan ja talouden seurannan ja arvioinnin perusteella heidän tulee myös reagoida merkittäviin riskeihin ja poikkeamiin.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukaisesta järjestämisestä vastaa osaltaan kaupunginhallitus ja kaupunginjohtaja. Sisäinen valvonta ja siihen sisältyvä riskienhallinta voi tuottaa kuitenkin vain kohtuullisen varmuuden yllä

mainittujen sisäisen valvonnan tavoitteiden saavuttamisesta ja erilaisten riskien hallinnasta.

Tilinpäätöksen mukaan tilikauden aikana ei ole raportoitu sellaisista toteutuneista sisäisen valvonnan puutteista, joista olisi aiheutunut merkittävää haittaa kaupungin ja kaupunkikonsernin toiminnalle. Tilinpäätösvuoden aikana on kuitenkin tehty sisäisen valvonnan tuloksena joitakin havaintoja sääntöjen vastaisesta toiminnasta. Sääntöjen vastaiseen toimintaan on puututtu.

10.2 Riskienhallinta

Kaupunginhallitus esittää toimialojen arviointien perusteella sekä omana arvioinaan seuraavat kehittämistarpeet ja toimenpiteet:

1. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kuvaaminen ja toimintamallien saaminen osaksi jokapäiväistä johtamista ja esimiestyötä. Riskien arvioinnin osalta paikoin on havaittavissa, että toimialat ovat arvioineet riskejä melko yksityiskohtaisella tavalla tai osin suppeasta näkökulmasta. Tältä osin on havaittavissa edelleen lisäkouluttamisen tarvetta riskiarvioiden laadintaan.
2. Palvelutarpeen muutosten aiheuttamien toiminnan ja resurssien oikea kohdentaminen vaatii kehittämistä. Myös investointien riittävän pitkä jänteinen ennakointi ja toteutus sekä toiminnan että talouden näkökulmasta.
3. Henkilöstövoimavarojen riittävyys ja esimiesten vastuiden ja velvollisuuksien tuntemuksen lisääminen. Kaupungin henkilöstöresurssit ovat paikoitellen niukat ja niiden oikeassa kohdentamisessa on yhä kehittämistarpeita. Kaupungin TOPA-keskitetyillä toimistopalveluilla on eräiden valmistelevien hallintotyötekevien henkilöiden henkilöriskiä pyritty vähentämään sekä muutoin resurssia kohdistamalla.
4. Kaupungin on jatkuvasti varmistettava, että jokaisella esimiestyötä tekevällä on selvillä tehtävään sisältyvät vastuut ja velvollisuudet. Vaikka tämä on pääsääntöisesti kunnossa, on tämän osalta tehtävä jatkuvaa varmistamista kaikkien esimiesten osalta.

Toimialat ovat edellisvuosien tapaan arvioineet oman toimintansa sisäisen valvonnan toimivuutta ja riskienhallinnan toimivuutta ja tarvittavia muutoksia. Toimialojen riskienhallinnan arvioista on havaittavissa, että osa toimialoista on ar-

vioinut riskejä hyvinkin yksityiskohtaisella tavalla tai suppeasta näkökulmasta. Tältä osin on havaittavissa edelleen lisäkouluttamisen tarvetta riskiarvioiden laadintaan.

Yhdeksi merkittävimmäksi riskiksi arvioitiin kyberhyökkäys tai tietoturvaongelmat, joilla voi olla suuria vaikutuksia. Niiden todennäköisyys on suuri ja varautumisen nykytilassa on yhä kehittämistarpeita. Muut suurimmat riskit liittyvät palvelujen järjestämistapoihin, yleiseen kehitykseen sekä infraan ja kiinteistöjen toimivuuteen. Kaupungin toimintakykyä voivat heikentää myös talouden tasapainoon liittyvät riskit. Epätasapainoinen talous ja riittämättömät toimenpiteet voivat johtaa odotettua voimakkaampaan velkaantumiseen. Tällöin rahoituskulujen kasvaessa jouduttaneen supistamaan ei-lakisääteistä toimintaa. Korkean velkatason vuoksi myös korkoriski arvioitiin merkittäväksi.

Hankinnoissa noudatetaan lakia julkisista hankinnoista. Johtavat luottamushenkilöt ja viranhaltijat ovat tehneet sidonnaisuusilmoitukset. Toiminnassa ei tilinpäätöksen mukaan ole tunnistettu korruption tai lahjontaan liittyviä riskejä.

Tiukasta henkilöstömitoituksesta johtuvat sijaisuusjärjestelyjen puutteet, erityisesti erityisosaamista vaativissa työtehtävissä, voivat aiheuttaa riskin tehtävien hoidon jatkuvuudessa. Merkittävä riski tulevaisuudessa on ammattitaitoisen henkilökunnan yleinen saatavuus kunnallisen alan useisiin tehtäviin. Lisäksi toimitiloihin liittyy sisäilmariskejä, joiden realisoituminen aiheuttaa terveydellisiä ja taloudellisia vaikutuksia.

Tarkastuslautakunta toteaa, että konsernivalvonta, sisäinen valvonta ja riskienhallinta on järjestetty olennaisin osin asianmukaisella tavalla, vaikka kehitettävää edelleen on. Toimialat ovat arvioineet oman toimialansa sisäisen valvonnan toimivuutta, ja toimialalleen kohdistuvia riskejä sekä esittäneet niiden vähentämiseksi toimenpiteitä.

Ylivieskan kaupungin omistamia kiinteistöjä on vuokrattu Pohteelle, ja ne saattavat muodostaa kaupungille merkittävän taloudellisen ja toiminnallisen riskin. Tarkastuslautakunta pohtii, olisiko aiheellista puntaroida eri ratkaisumalleja jo nyt.

11. MUUT HAVAINNOT

11.1 Viranhaltijoiden vaihtuvuus ja mahdollinen mainehaitta

Valtuustokauden aikana Ylivieskan johtavien viranhaltijoiden vaihtuvuus on heittänyt yleistä keskustelua muun muassa sosiaalisessa mediassa. Vaikka viranhaltijoiden vaihtuvuuden kasvu on yleinen trendi Suomessa, tulisi Ylivieskan kaupungin työnantajana huolehtia maineestaan. Mainesta huolehtiminen kuuluu ensisijaisesti organisaation ylimmälle johdolle ja hallitukselle, mutta maineen vaaliminen kuuluu kaikille työyhteisön jäsenille. Mainekysymykset ovat osa strategiatyötä, ja ne kannattaa pitää hallituksen agendalla säännöllisesti. Mainehaitta tai -kriisi vaatii aina nopeaa reagointia ja edellyttää oikean tiedon välittämistä ja tiedottamista.

11.2 Eettiset ohjeet

Tarkastuslautakunta on valtuustokauden aikana pohtinut, pitäisikö Ylivieskan kaupungin laatia eettiset ohjeet. Eettisten ohjeiden tavoite on tehdä toiminnasta entistä oikeudenmukaisempaa ja läpinäkyvämpää. Ne edistävät kunnallishallinnon arvojen toteutumista ja lisäävät kuntalaisten ja henkilökunnan kokemaa luottamusta. Eettiset ohjeet myös tukevat yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Lisäksi ohjeet edistävät avoimuutta, puolueettomuutta sekä riippumattomuutta. Kun kunnan toiminta vahvistaa luottamusta ja täyttää hyvän hallinnon vaatimukset, kuntalaiset voivat hyvin, mikä edelleen edistää kuntalaissakin säädettyllä tavalla asukkaidensa hyvinvointia ja palveluiden järjestämistä sosiaalisesti, taloudellisesti ja ympäristön kannalta kestäväällä tavalla.

11.3 Yhteistyö hyvinvointialueen kanssa

Valtuustokauden aikana toteutetun sote-uudistuksen seurauksena terveydenhuolto ja sosiaalipalvelut siirtyivät kaupungilta ja Kallio-kuntayhtymältä Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueelle eli Pohteelle. Tarkastuslautakunta on saamansa aineiston perusteella todennut, että yhteistyö kaupungin ja Pohteen välillä ei vielä toimi tehokkaasti. Muun muassa kuntouttavan työtoiminnan ja koulujen terveystarkastusten tavoitteita ei ole saavutettu ja nuorisorikollisuutta ehkäisevä moniammatillinen Ankkuri-toiminta on jäänyt kokonaan toteutumatta, koska Pohde ei ole osoittanut toimintaan henkilöresurssia.

11.4 Kirjallinen yhteydenotto

Tarkastuslautakunnalle tulleen kirjallisen yhteydenoton perusteella lautakunta toteaa, että kyseinen asia on osa operatiivista johtamista, johon lautakunta ei voi ottaa kantaa. Havaintonaan tarkastuslautakunta toteaa, että tarkempaan dokumentointiin tulisi jatkossa kiinnittää huomiota erityisesti henkilöstöä koskevissa asioissa.

12. TARKASTUSLAUTAKUNNAN KANNANOTTO TILINTARKASTAJAN HAVAINTOIHIN SEKÄ ESITYS KAUPUNGINVALTUUSTOLLE

- /// Tarkastuslautakunnan mielestä kaupunginhallituksen esittämä toimintakertomus vuodelta 2024 kuvaa kaupungin toiminnallista ja taloudellista tilaa ja valtuuston asettamat taloudelliset sekä toiminnalliset tavoitteet ovat keskeisiltä osin toteutuneet.
- /// Tilintarkastuskertomuksen mukaan kaupungin hallinto on toiminut laillisesti ja kirjanpito on hoidettu sitä koskevien säännösten mukaisesti. Tarkastuslautakunta kiittää hallintoa, eri toimialojen, liikelaitosten ja tytäryhtiöiden henkilöstöä sekä luottamushenkilöitä hyvästä yhteistyöstä.
- /// Tarkastuslautakunta esittää kaupunginvaltuustolle, että arviointikertomuksessa esitettyihin havaintoihin annetaan selvitykset tarkastuslautakunnalle lokakuun loppuun mennessä ja valtuustolle marraskuun loppuun mennessä. Tarkastuslautakunta jättää arviointikertomuksen vuodelta 2024 kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi ja esittää, että valtuusto saattaa arviointikertomuksen kaupunginhallitukselle toimenpiteitä varten.

13. ALLEKIRJOITUKSET

Ylivieskassa 27.5.2025

Ylivieskan kaupungin tarkastuslautakunta

Allekirjoitettu sähköisesti

20
24

Postiosoite:

Ylivieskan kaupunki
PL 70
84101 YLIVIESKA

Käyntiosoite:

Ylivieskan kaupunki
Kyöstintie 4
84100 YLIVIESKA

Puhelin:

(08) 42941

Y-tunnus: 0190557-3

Sähköposti:

kirjaamo@ylivieska.fi
etunimi.sukunimi@ylivieska.fi
Kotisivu: www.ylivieska.fi